

The header is a teal-colored rectangular area. In the top-left corner, there is a decorative graphic of a sunburst or starburst pattern made of small teal dots. In the top-right corner, there is a decorative graphic of a circular pattern of small teal dots. The text 'EERSTELIJNSZONE PAJOTTENLAND' is centered in white, bold, uppercase letters.

EERSTELIJNSZONE PAJOTTENLAND

A semi-circular graphic containing a network diagram. The diagram consists of numerous black dots of varying sizes connected by thin black lines, forming a complex web. The background of the semi-circle is white, and it is set against the teal background of the header.

Omgevingsanalyse 2022

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Waaronom deze omgevingsanalyse ?	3
2. Korte voorstelling van ELZ Pajottenland	3
3. Omschrijving van de methoden	3
I. Demografische ontwikkelingen	5
1. Bevolking algemeen	5
2. Bevolking diversiteit	9
3. Huishoudens	12
4. Gezondheid en zorg.....	15
5. Conclusies en bedenkingen.....	19
II. (sociaal-) Economische ontwikkelingen	20
1. Inkomens	20
2. Socio-economische positie	23
3. Betalingsmoeilijkheden	26
4. Risico's van leerlingen	29
5. Conclusies en bedenkingen	33
III. Ecologische ontwikkelingen	34
1. Wonen	34
2. Sociaal wonen.....	39
3. Basisuitrusting van de wijk/buurt	42
4. Zorgaanbod	43
5. Welzijnsaanbod	46
6. Milieu-indicatoren	47
7. Conclusies en bedenkingen.....	49

Inleiding

1. Waarom deze omgevingsanalyse ?

Met deze omgevingsanalyse wil ELZ Pajottenland inzicht krijgen in de demografische, (sociaal-) economische en ecologische kenmerken van haar regio om het toekomstig beleid en acties zo goed mogelijk te kunnen afstemmen op de noden van haar burgers en de juiste klemtonen te kunnen leggen.

Tevens kan dit document gebruikt worden om (toekomstige) evoluties tijdig te kunnen vaststellen en ons beleid daaraan te passen, indien nodig.

2. Korte voorstelling van ELZ Pajottenland

De ELZ Pajottenland is samengesteld uit 8 gemeenten:

Bever, Dilbeek, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik, Roosdaal, Ternat.

De ELZ Pajottenland grenst aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar is toch voor een groot deel een ruraal gebied.

De 8 gemeenten zijn Vlaams, maar Bever is een faciliteitengemeente en grenst aan Wallonië.

3. Omschrijving van de methoden

We hebben gewerkt volgens het model en traject ons voorgesteld door VIVEL en hebben dus eerst de kwantitatieve gegevens verzameld aan de hand van het **DESTEP-model**. Deze omgevingsanalyse is dan ook opgesteld volgens het sjabloon van VIVEL en is ook het voorwerp geweest van een feedback-sessie van VIVEL.

DESTEP is een afkorting van 6 factoren:

- **Demografisch**
- **(sociaal-)economisch**
- Sociaal-cultureel
- Technologisch
- **Ecologisch**
- Politiek

We hebben ons beperkt tot de 3 factoren die voor ons beleids- en actieplan cruciaal zijn, namelijk de demografische, (sociaal-economische) en ecologische factoren.

Om de omgevingsanalyse op te maken werd er vooral gebruik gemaakt van de databanken van 'Provincies in Cijfers', het InterMutualistisch Agentschap (IMA), VDAB, het Belgische statistiekbureau en van gegevens van HAK Pajottenland.

Vervolgens hebben we de data voorgesteld op een algemene platformvergadering van onze ELZ, waardoor we feedback konden verzamelen bij een gevarieerde groep eerstelijns werkers uit onze regio. We hebben de methodiek van (heterogene) focusgroepen en de reflectievragen van VIVEL gebruikt om de data af te toetsen, te interpreteren en aan te vullen. Deze gegevens zijn, per hoofdstuk, toegevoegd aan het document.

I. Demografische ontwikkelingen

1. Bevolking algemeen

BEVOLKING EN BEVOLKINGSDICHTHEID

In de gemeenten in het werkingsgebied van ELZ Pajottenland woonden op 1/1/2022 **108.651 inwoners** (Tabel 1).

De bevolkingsdichtheid bedraagt voor het totaal van de ELZ **420 inwoners per km²**. Dit is **kleiner dan** de bevolkingsdichtheid van het Vlaams Gewest (493 inw/km²).

We zien wel dat Dilbeek een hoge bevolkingsdichtheid heeft, nl. 1063 inw/km². Ook Ternat en Roosdaal scoren hoger dan het Vlaams Gewest gemiddelde.

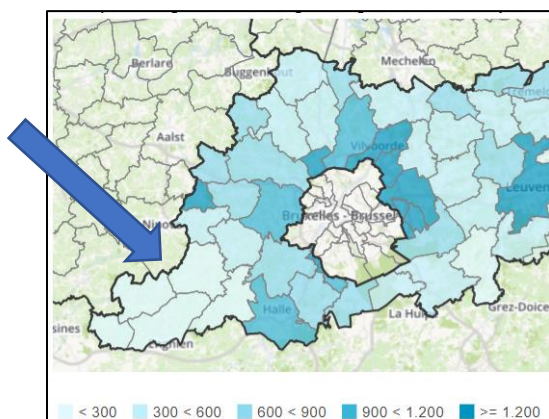
Tabel 1: Totaal aantal inwoners en bevolkingsdichtheid volgens rijksregister (2022)

	Totale bevolking Aantal	Bevolkingsdichtheid Per km²
Bever	2.263	118
Dilbeek	44.104	1.063
Galmaarden	8.810	250
Gooik	9.383	233
Herne	6.750	151
Lennik	9.325	300
Roosdaal	11.732	535
Ternat	16.284	659
Pajottenland	108.651	420
Vlaams Gewest	6.712.775	493

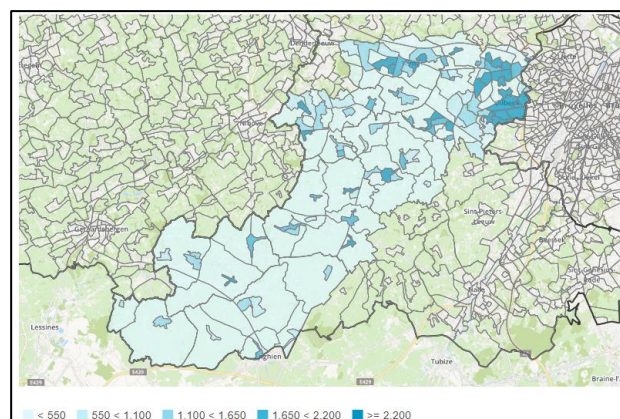
Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / rapport ELZ okt 2022

Kaart 1: Bevolkingsdichtheid, inwoners per km² (2022) Brusselse rand

Kaart 2: Bevolkingsdichtheid, inwoners per km² (2022) ELZ Pajottenland

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / rapport ELZ

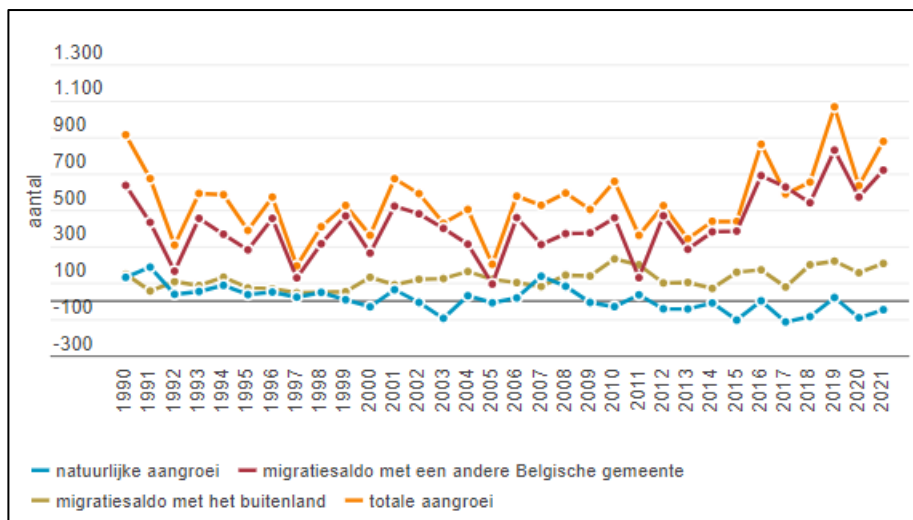
LOOP VAN DE BEVOLKING

De bevolking fluctueert elk jaar door geboorte en sterfte. Het verschil tussen het aantal geboortes en het aantal sterftes noemen we het natuurlijk saldo of de natuurlijke aangroei. Deze aangroei kan ook negatief zijn. In ELZ Pajottenland werden in 2021 1.020 personen geboren en stierven er 1.068. **Het natuurlijk saldo bedroeg dus -48.**

Naast geboorte en sterfte heeft ook migratie impact op de bevolkingsevolutie. Doorgaans is de impact daarvan ook groter. Iemand kan verhuizen naar of komen van een andere gemeente in België of verhuizen naar of komen van het buitenland. Het **migratiesaldo met het buitenland** van de ELZ Pajottenland is dan het aantal verhuizers naar ELZ Pajottenland vanuit het buitenland verminderd met het aantal verhuizers vanuit ELZ Pajottenland naar het buitenland. Dit saldo bedroeg in 2021 **206**. Een positief internationaal migratiesaldo betekent dat er meer mensen instroomden vanuit het buitenland dan er vertrokken. Het **migratiesaldo met andere Belgische gemeenten** wordt op dezelfde manier berekend (immigratie vanuit een andere Belgische gemeente naar ELZ Pajottenland min emigratie vanuit ELZ Pajottenland naar een andere Belgische gemeente), en bedroeg in 2021 **719**.

De som van het natuurlijk, het intergemeentelijk en het internationaal migratiesaldo is de totale aangroei. Wanneer deze aangroei positief is, neemt het aantal inwoners toe. Een negatieve aangroei zorgt voor een daling van het inwonersaantal. In 2021 bedroeg deze **bevolkingsgroei in ELZ Pajottenland 877**. Op grafiek 1 kan je de jaarlijkse evolutie hiervan sinds 1990 aflezen.

Grafiek 1: Evolutie loop van de bevolking (1990-2021) ELZ Pajottenland

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / rapport bevolking en huishoudens

Tabel 2: Loop van de bevolking per 1 000 inwoners (2021) ELZ Pajottenland

	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
natuurlijke aangroei per 1.000 inwoners	-0,4	1,0	0,3
migratiesaldo met een andere Belgische gemeente per 1.000 inwoners	6,6	4,7	2,2
migratiesaldo met het buitenland per 1.000 inwoners	1,9	3,9	4,3
totale aangroei per 1.000 inwoners	8,1	9,6	6,9

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / rapport bevolking en huishoudens

We kunnen besluiten dat er in ELZ Pajottenland meer mensen sterven dan er geboren worden. Toch groeit de bevolking gestaag, vooral dankzij nieuwkomers uit andere Belgische gemeenten.

Naast migraties tussen ELZ Pajottenland en andere gemeenten in België of het buitenland, wordt er natuurlijk ook verhuisd binnen de gemeente zelf. Die verhuizingen zijn niet opgenomen in de migratiesaldi. Bij de berekening van de **woonstabiliteit** worden ze wel meegerekend. De woonstabiliteit geeft aan hoeveel mensen hetzelfde adres hebben als het jaar ervoor, uitgedrukt als percentage van het aantal inwoners. In ELZ Pajottenland is dat **92,4%**. Dat wil zeggen dat **7,6%** van de inwoners verhuisd is in het laatste jaar.

In Vlaams-Brabant is dat 8,8%, in het Vlaams Gewest 9,0%. **De woonstabiliteit in Pajottenland is dus hoger** dan het gemiddelde van Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest.

Tot slot kijken we naar de verwachte **bevolkingsevolutie**: de bevolking in ELZ Pajottenland gemeenten zou evolueren **van 108.651** in 2022 **tot 117.420** in 2035.

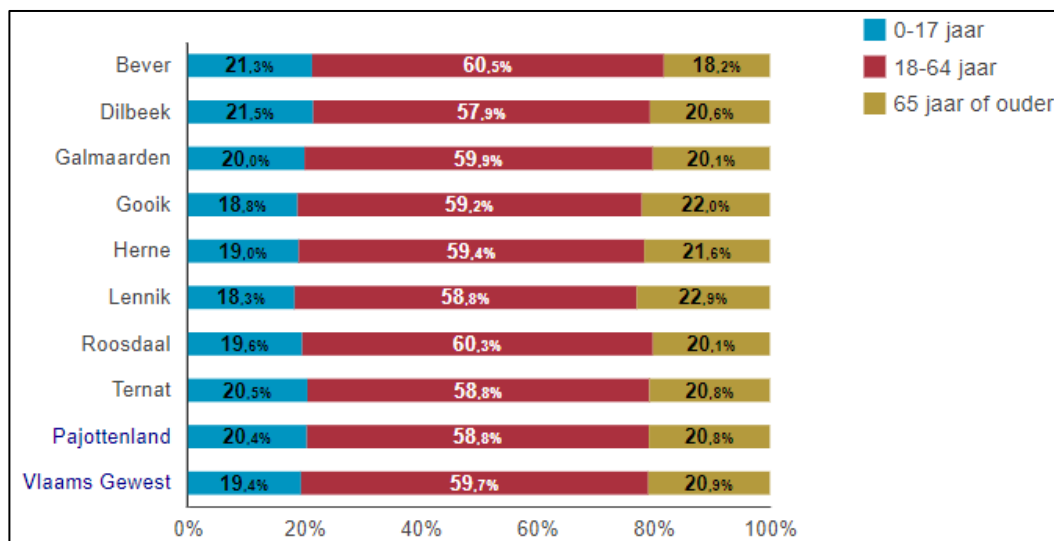
Deze bevolkingsprognose van Statistiek Vlaanderen maakt een inschatting van de toekomstige bevolking in een gemeente op basis van trends in het verleden en de verwachte ontwikkeling daarvan.

LEEFTIJDVERDELING

Grafiek 2 geeft de leeftijdsverdeling in ELZ Pajottenland weer: **20,4%** van de bevolking is jonger dan 18 jaar, **58,8%** is tussen 18 en 64 jaar en **20,8%** is 65 jaar of ouder.

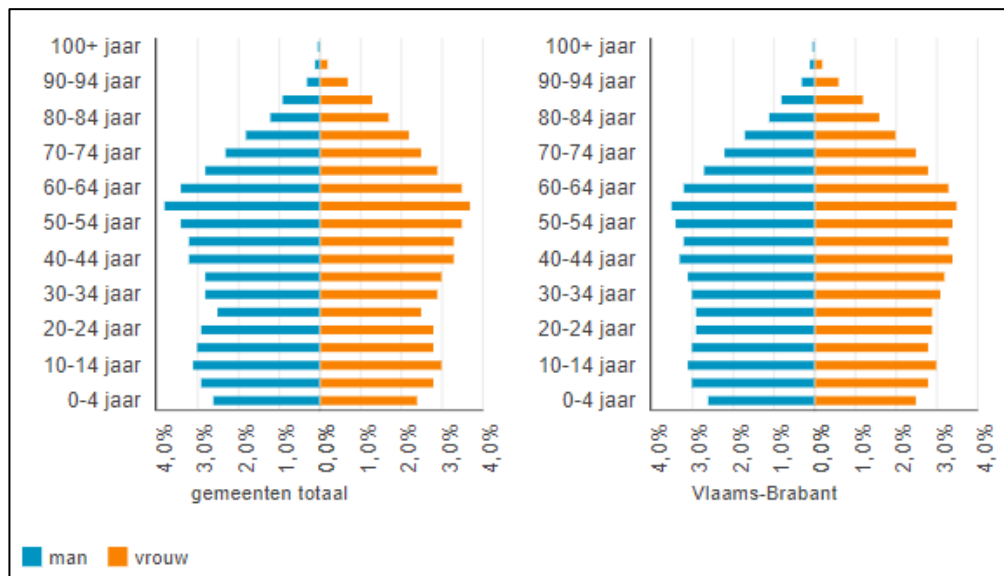
In vergelijking met het Vlaams Gewest heeft de ELZ Pajottenland een **groter aandeel jongeren**, een **kleiner aandeel bevolking op beroepsactieve leeftijd** en een **ongeveer even groot aandeel ouderen**. De betekent dat een kleinere groep beroepsactieve inwoners de lasten draagt voor een grotere niet-beroepsactieve bevolking.

Grafiek 2: Inwoners naar leeftijdsgroep, % t.o.v. alle inwoners (2022)

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / rapport ELZ okt 2022

Grafiek 3: Bevolkingspiramide, per leeftijdsklasse van 5 jaar, ELZ Pajottenland 2022

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be

Een samenvattend cijfer voor de leeftijdsverdeling is de **gemiddelde leeftijd**: die bedraagt zowel in ELZ Pajottenland als in het Vlaams gewest **42,5**.

DEMOGRAFISCHE COËFFICIËNTEN

Een laatste manier om inzicht te krijgen in de leeftijdsstructuur van de bevolking is aan de hand van de demografische coëfficiënten: groene druk, grijze druk en familiale zorgindex (tabel 3). Ze geven telkens de verhouding weer tussen de verschillende leeftijdsgroepen in de bevolking.

De **groene druk** geeft de verhouding van de jongeren (0-19 jaar) weer op de bevolking van 20 tot 64 jaar. De groene druk geeft aan hoeveel kinderen en jongeren er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve leeftijd. Bij een hogere groene druk zijn er dus relatief meer jongeren in vergelijking met de bevolking van 20 tot 64 jaar. In 2022 waren er in ELZ Pajottenland voor 100 personen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar **40,0** jongeren.

De groene druk is groter in ELZ Pajottenland dan in het Vlaams Gewest, met Bever en Dilbeek als uitschieters.

De **grijze druk** geeft de verhouding weer van het aantal ouderen (65 jaar of ouder) op het aantal inwoners op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar). De grijze druk geeft aan hoeveel ouderen er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve leeftijd. Bij een hogere grijze druk zijn er dus relatief meer ouderen in vergelijking met de 20 tot 64-jarigen. In ELZ Pajottenland is de verhouding ouderen/mensen op beroepsactieve leeftijd 36,9. Per 100 mensen op beroepsactieve leeftijd zijn er **36,9** 65-plussers.

De grijze druk is licht groter in ELZ Pajottenland dan in het Vlaams Gewest. In Lennik, Gooik en Herne is de grijze druk opvallend hoger.

De **familiale zorgindex** geeft de verhouding weer van de hoogbejaarden (80 jaar of ouder) op de 50 tot 59-jarigen. Het is een aanduiding van hoeveel hoogbejaarden er zijn in verhouding tot de bevolking die er normaliter zorg moet dragen. Deze maat wordt vaak gebruikt om in te schatten hoe groot de groep potentiële mantelzorgers is. Hoe hoger de waarde, hoe meer 80-plussers er zijn per 50-59-jarige. In het Vlaams Gewest zijn er in 2022 43,9 80-plussers per 100 mensen van 50 tot 59 jaar. ELZ Pajottenland heeft met **44,4** een **hogere familiale zorgindex**. Er zijn echter opvallende verschillen tussen de gemeenten: in Bever is de familiale zorgindex opvallend laag (26,5) en in mindere mate ook in Galmaarden en Roosdaal, terwijl Dilbeek een veel hogere waarde heeft.

Tabel 3: Demografische coëfficiënten (2022)

	Groene druk	Grijze druk	Familiale zorgindex
Bever	41,3	31,5	26,5
Dilbeek	42,1	36,9	49,3
Galmaarden	39,0	35,0	35,4
Gooik	37,0	38,6	45,5
Herne	37,4	37,9	39,4
Lennik	35,9	40,3	44,9
Roosdaal	37,9	34,8	37,6
Ternat	40,4	36,8	45,9
ELZ Pajottenland	40,0	36,9	44,4
Vlaams Gewest	37,4	36,3	43,9

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / rapport ELZ okt 2022

DE OUDERENPOPULATIE EN PROGNOSE

In ELZ Pajottenland zijn 22.647 inwoners ouder dan 65 jaar in 2022. Deze groep vertegenwoordigt **20,8%** van de bevolking. Hiervan zijn 6.955 inwoners ouder dan 80 jaar, of **6,4%** van de bevolking is 80-plusser.

Dit ligt in de lijn van de cijfers van het Vlaams gewest dat 1.403.787 65-plussers (20,9%) en 411.914 (6,1%) 80-plussers telt.

Een prognose van de omvang en de samenstelling van de ouderenpopulatie over de volgende vijftien jaren is een belangrijk instrument om de toekomstige zorgbehoefte in te schatten. De toename van het aantal inwoners op hoge leeftijd (80-plussers) is in dit kader het meest relevant. Onderstaande tabel toont dat tussen 2017 en 2035 het aantal 80-plussers zal toenemen met 1.973 (**29,9%**) in ELZ Pajottenland. Dit is **minder** dan in Vlaams-Brabant (37,9%) en minder dan in het Vlaams Gewest (43,9%).

Tabel 4: Prognose 65- en 80-plussers (2017, 2025 en 2035, index 2017=100)

	2017			2025			2035		
	ELZ	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest	ELZ	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest	ELZ	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
65+ jaar [projecties]	100,0	100,0	100,0	113,4	115,2	116,2	133,8	135,4	137,0
80+ jaar [projecties]	100,0	100,0	100,0	106,0	108,2	111,0	129,9	137,9	143,9

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be / rapport ouderenzorg

2. Bevolking diversiteit

BEVOLKING NAAR NATIONALITEIT EN HERKOMST

Om de diversiteit binnen een gemeente te bekijken, hanteren we 2 cijfers: huidige nationaliteit en herkomst. De huidige nationaliteit geeft de nationaliteit op de referentiedatum (hier 1/1/2022). De herkomst kijkt verder en houdt ook rekening met de nationaliteit bij geboorte van de ouders. Als voor een bepaalde persoon minstens één van de ouders bij hun geboorte een andere nationaliteit had, krijgt hij of zij die herkomst. Indien zowel vader als moeder een niet-Belgische geboortenationaliteit hebben (die bovendien van elkaar verschillen), dan wordt als herkomst de geboortenationaliteit van de moeder overgenomen.

In ELZ Pajottenland hebben **8.063** inwoners een **andere nationaliteit** dan de Belgische. **26.304** inwoners hebben een **niet-Belgische herkomst**. In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in ELZ Pajottenland een **kleiner** aandeel mensen met een andere dan de Belgische nationaliteit (**7,4%** tegenover 10,0% in het Vlaams gewest) en een licht **kleiner** aandeel mensen met een niet-Belgische herkomst (**24,2%** in ELZ Pajottenland tegenover 24,7% in het Vlaams gewest).

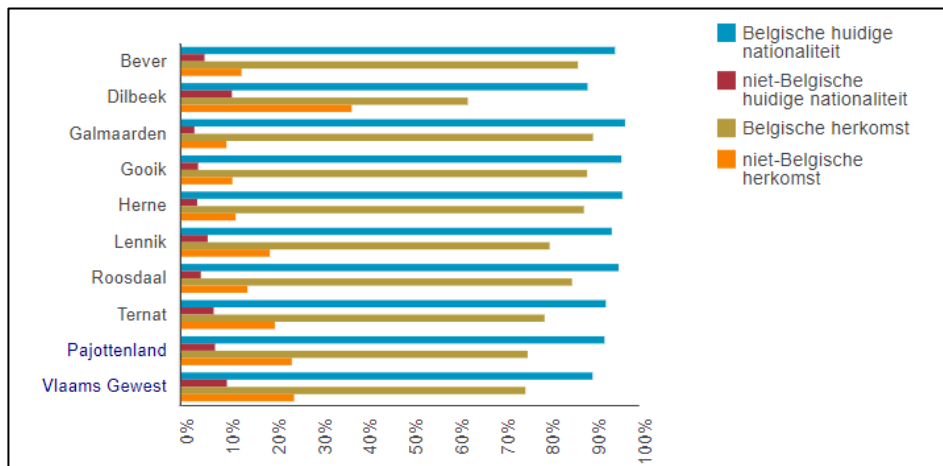
Tabel 5: Niet-Belgische nationaliteit, geboortenationaliteit en herkomst, % t.o.v alle inwoners (2022)

	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
Huidige nationaliteit niet-Belg	7,4 %	11,2 %	10,0 %
Geboortenationaliteit niet-Belg	15,5 %	20,1 %	17,8%
Herkomst niet-Belg	24,2 %	28,7 %	24,7 %

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be Rapport bevolking en huishoudens

Als we echter de percentages per gemeente bekijken (grafiek 4), dan zien we dat deze vaststelling niet geldt voor Dilbeek waar er meer mensen met een niet-Belgische nationaliteit of herkomst zijn dan in het Vlaams gewest.

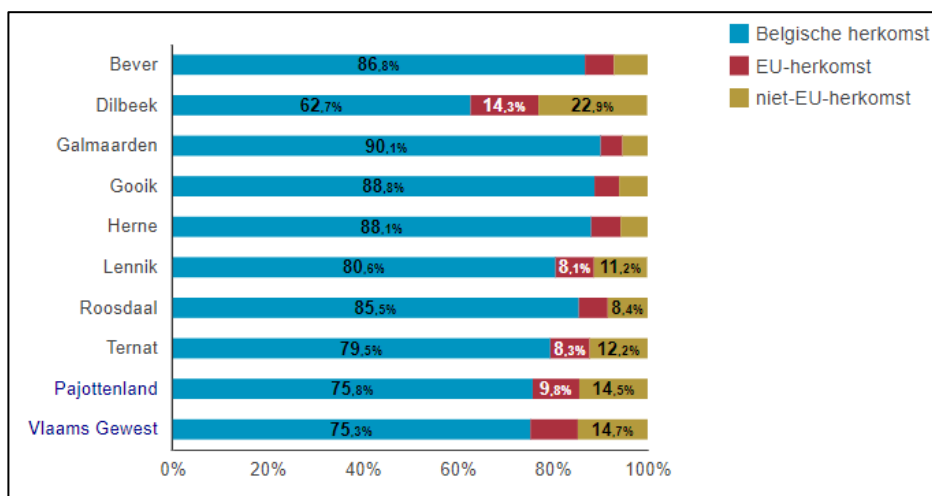
Grafiek 4: Bevolking naar nationaliteit en herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2022)

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / rapport ELZ okt 2022

Grafiek 5 toont ons een verdere verdeling van personen van niet-Belgische herkomst, naar EU-herkomst en niet-EU-herkomst. Van de inwoners van ELZ Pajottenland heeft **9,8%** een (niet-Belgische) **EU-herkomst** en **14,5%** heeft een **herkomst van buiten de EU**. Deze percentage komen ongeveer overeen met deze van het Vlaams gewest.

Grafiek 5: Bevolking naar herkomst, % t.o.v. alle inwoners (2022)

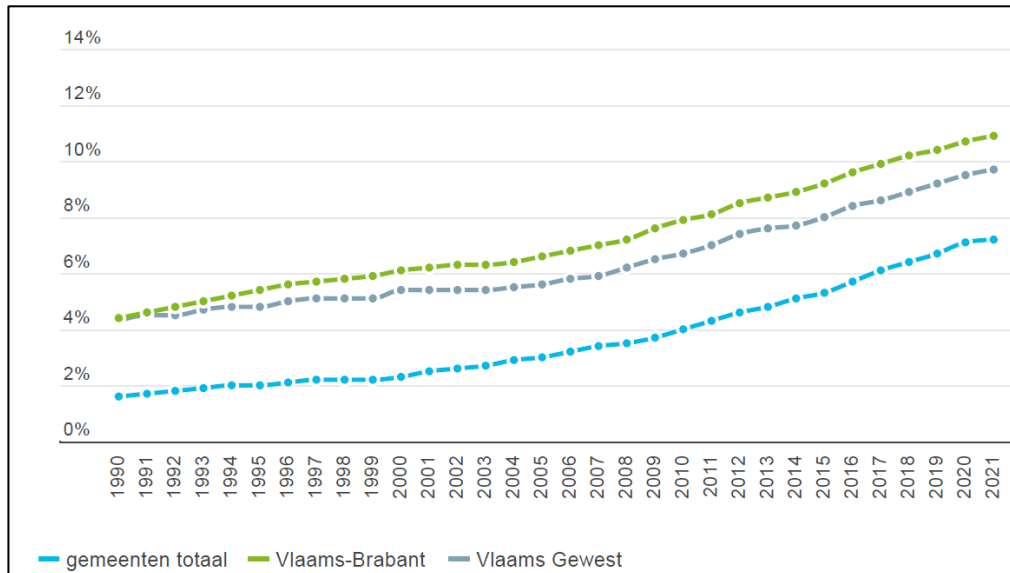
Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / rapport ELZ okt 2022

EVOLUTIES

We bekijken de evolutie sinds 1990 van het aantal inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit, geboortenationaliteit en herkomst.

We beginnen met de huidige nationaliteit te bekijken.

Grafiek 6: Evolutie inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit, % tov alle inwoners (1990 - 2021)

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / rapport Nationaliteit en herkomst

In de gemeenten van ELZ Pajottenland ging het aantal inwoners met een niet-Belgische nationaliteit **van 1.444** in 1990 **naar 7.802** in 2021.

Het aandeel van inwoners met een niet-Belgische nationaliteit binnen alle inwoners van ELZ Pajottenland is dus gestegen van minder dan 2% in 1990 naar bijna 8% in 2021. In het Vlaams gewest is deze stijging echter van meer dan 4% naar bijna 10% in 2021.

We bekijken ook de geboortenationaliteit:

In de gemeenten van ELZ Pajottenland ging het aantal inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit **van 2.259** in 1990 **naar 15.932** in 2021 of in % tegenover alle inwoners van Pajottenland: van 2% in 1990 naar 15% in 2021 (Vlaams gewest: van bijna 6% naar bijna 18%).

Tot slot bekijken we de evolutie van de inwoners naar herkomst:

In ELZ Pajottenland is het aantal inwoners met een niet-Belgische herkomst van **van 2.846** in 1990 **naar 24.848** in 2021 of, in % tegenover alle inwoners van Pajottenland, van bijna 4% in 1990 naar 24% in 2021 gestegen (Vlaams gewest: van 7% naar bijna 24%).

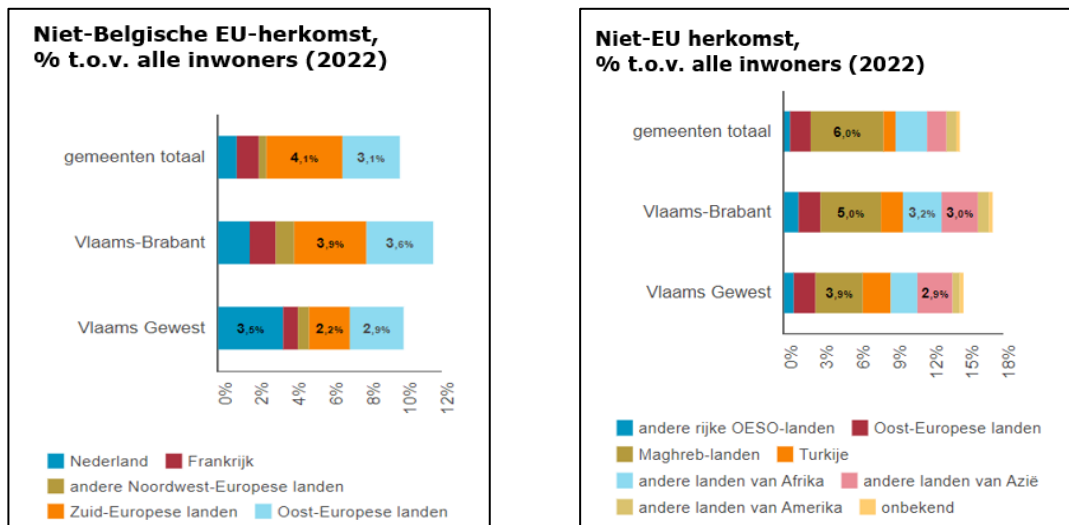
Pajottenland scoort hier niet lager meer dan het Vlaams gewest.

INDELING NATIONALITEITSGROEPEN

Het aandeel personen met een buitenlandse EU-herkomst was in 1990 **2,1%** en in 2022 **9,8%**. Het aandeel niet-Belgische niet-EU herkomst ging **van 1,0%** in 1990 **naar 14,5%** in 2022.

Grafiek 7 toont meer detail over de herkomst, respectievelijk binnen de EU en buiten de EU.

Grafiek 7:

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / Rapport bevolking en huishoudens

3. Huishoudens

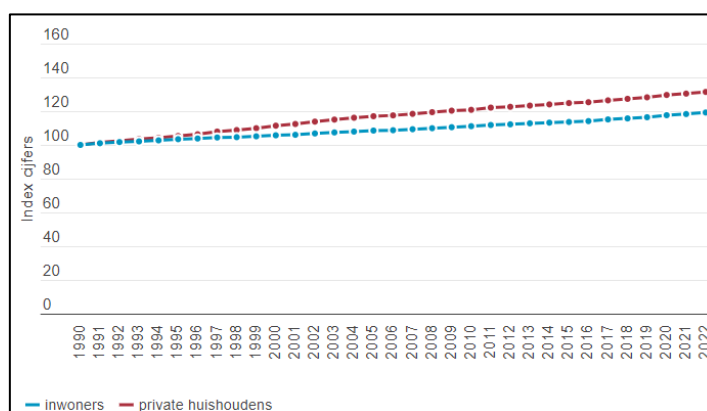
AANTAL HUISHOUDENS

ELZ Pajottenland telt in totaal **43.714** huishoudens. (1/1/2022)

Grafiek 8 geeft de evolutie weer van het aantal gezinnen, waarbij het aantal gezinnen in het jaar 1990 de waarde 100 krijgt. Wanneer de waarde in een bepaald jaar hoger ligt dan 100, is het aantal gezinnen groter dan in 1990, en omgekeerd. Ook de evolutie van de bevolking wordt afgebeeld, waarbij het bevolkingsaantal in 1990 eveneens de waarde 100 krijgt. Let wel, de verticale as start in deze grafiek niet op 0. Wanneer er gezinsverdunning optreedt (wat betekent dat het aantal inwoners per huishoudens daalt), ligt de lijn van de huishoudens boven die van de bevolking.

In ELZ Pajottenland evolueerde de **gemiddelde huishoudensgrootte** van **2,71** in 1990 tot **2,46** in 2022. In Vlaams-Brabant bedraagt de gemiddelde huishoudensgrootte in 2022 **2,39**.

Grafiek 8: Evolutie inwoners en huishoudens in ELZ Pajottenland (1990-2022, index 1990=100)

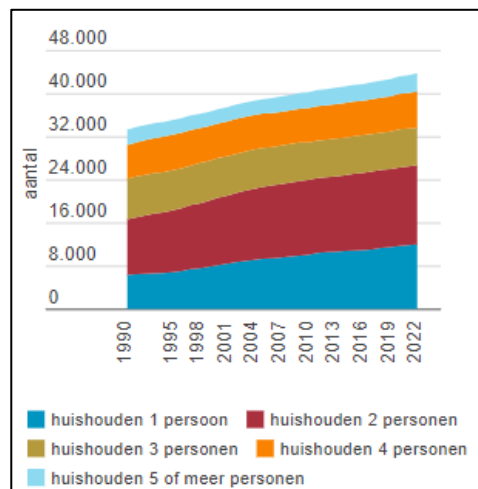

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / Rapport bevolking en huishoudens

De evolutie van de gemiddelde huishoudensgrootte heeft niet steeds dezelfde oorzaak. Zo kan dit cijfer kleiner worden omdat het aantal kleine gezinnen stijgt óf omdat het aantal grote gezinnen

daalt (of een combinatie van beide). Grafiek 9 geeft de evolutie van het aantal huishoudens volgens grootte in ELZ.

Grafiek 9: Evolutie huishoudens in ELZ Pajottenland – naar grootte (1990*2022)

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / Rapport bevolking en huishoudens

EIGENSCHAPPEN VAN DE HUISHOUDENS

We kijken eerst naar het aantal personen in de huishoudens. In ELZ Pajottenland zijn procentueel **minder 1- en 2-persoonshuishoudens** dan in het Vlaams gewest.

Tabel 6: Huishoudens naar grootte, % t.o.v. totaal huishoudens – 2022 – ELZ Pajottenland

	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
1 persoon	27,3 %	30,7 %	32,6 %
2 personen	33,7 %	32,7 %	34,3 %
3 personen	15,9 %	14,6 %	13,7 %
4 personen	15,4 %	14,4 %	12,9 %
5 of meer personen	7,7 %	7,7 %	6,5 %

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be / Rapport bevolking en huishoudens

HUISHOUDENTYPES

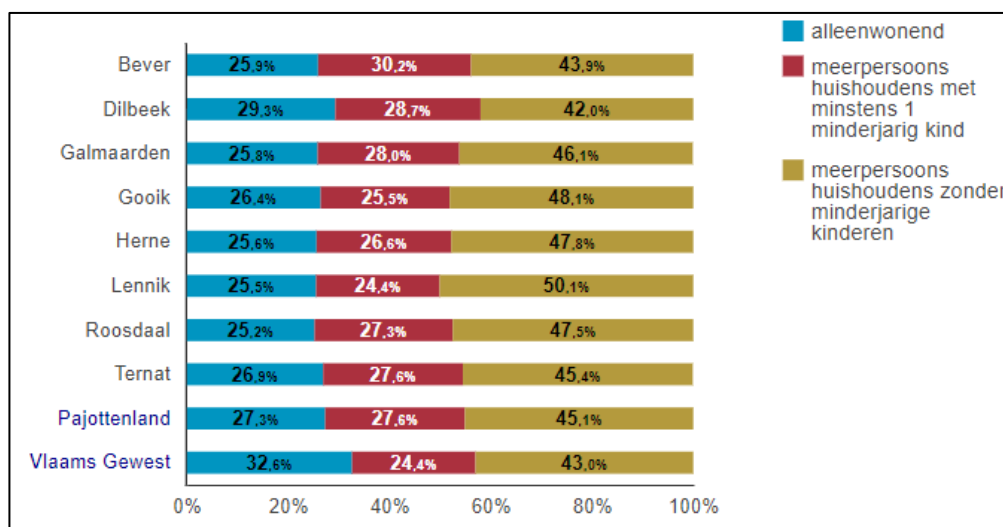
We delen de huishoudens in de volgende grafiek verder op in 3 grote groepen: de alleenstaanden, meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen en meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen. De eenoudergezinnen behoren tot de tweede groep.

In ELZ Pajottenland zijn er **11.955 huishoudens die uit 1 persoon bestaan**. Dit is **27,3%** van het totaal aantal huishoudens. Het aandeel alleenstaanden is **lager** in ELZ Pajottenland dan in het Vlaams Gewest (32,6%).

12.051 huishoudens in ELZ Pajottenland bestaan uit **minstens 2 personen met minderjarige kind(eren)**. Dit is **27,6%** van het aantal huishoudens. Het aandeel is **hoger** dan in het Vlaams Gewest (24,4%).

Tot slot zijn er in ELZ Pajottenland ook **19.708 meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen**. Dit is **45,1%** van de huishoudens. Meerpersoonshuishouden zonder minderjarige kinderen is het meest voorkomende huishoudentype in het Vlaams Gewest (43,0% van de huishoudens) en in nagenoeg alle ELZ's.

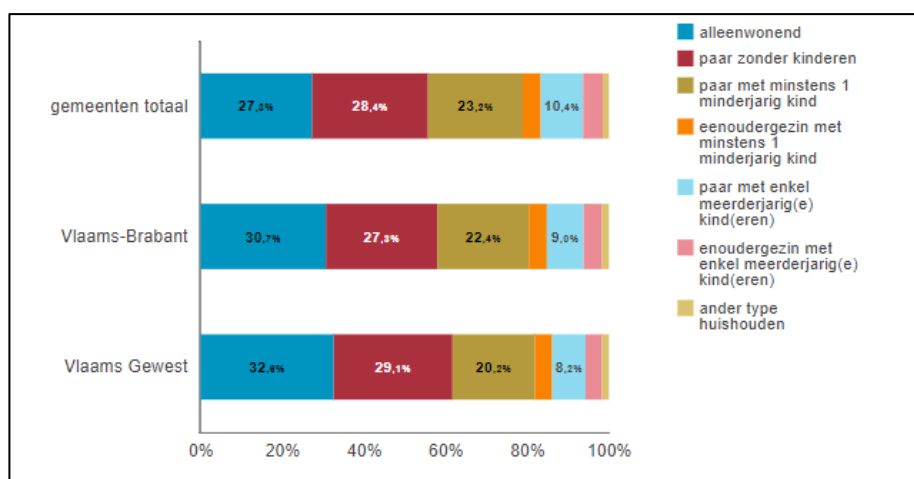
Grafiek 10: Huishoudenstypes, % t.o.v. alle private huishoudens (2022)

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be/ rapport ELZ okt 2022

In grafiek 11 worden de huishoudens opgedeeld naar type. De eerste twee typen zijn huishoudens zonder kinderen: alleenwonenden en paren zonder kinderen. Daarna staan de gezinnen met 1 of meer minderjarige kinderen (paren en alleenstaande ouders), vervolgens de gezinnen met enkel meerderjarige kinderen (paren en alleenstaande ouders) en tenslotte de andere types (bv. een grootmoeder met een kleinkind) .

Grafiek 11: Huishoudens naar type, % t.o.v. totaal huishoudens (2022)

Bron:

Rijksregister / provincie.incijfers.be / Rapport bevolking en huishoudens

In 2022 waren er in ELZ Pajottenland **1.917 éénoudergezinnen**. Dit is **15,9%** van de meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen. In het Vlaams Gewest ligt dit aandeel met 17,1% hoger.

In ELZ Pajottenland zijn er **6.102 alleenwonenden in de leeftijdsgroep 18-64 jaar**. Dit betekent dat **9,6%** van de 18-64-jarigen alleen woont. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Er zijn **2.215 alleenwonenden in de leeftijdscategorie 65-74 jaar**. Dit is **19,4%** van de 65-74 jarigen. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

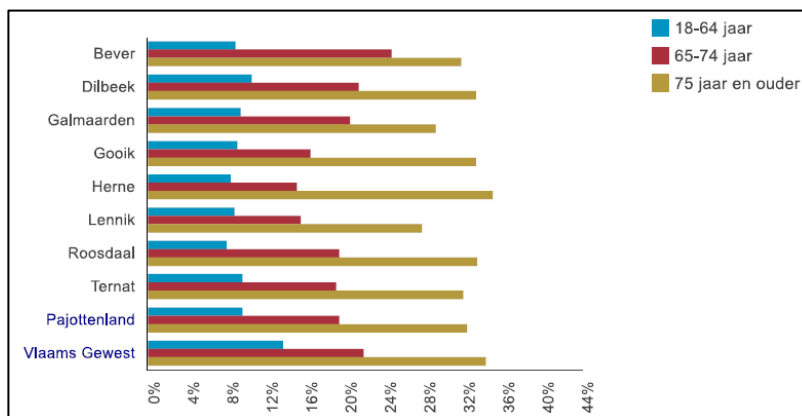
Tot slot zijn er **3.636 alleenwonenden in de leeftijdscategorie van 75 jaar of ouder**. Dit betekent dat ten opzichte van alle 75-plussers **32,4%** alleen woont. Het aandeel voor het Vlaams Gewest bedraagt 34,3%. Het aandeel van ELZ Pajottenland ligt **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Tabel 7: Alleenwonenden naar leeftijd, aantal (2022)

	alleenwonend 18-64 jaar	alleenwonend 65-74 jaar	alleenwonend 75+ jaar
Bever	122	59	55
Dilbeek	2.677	927	1.578
Galmaarden	496	199	233
Gooik	503	175	334
Herne	338	116	242
Lennik	485	165	297
Roosdaal	566	240	376
Ternat	915	334	521
ELZ Pajottenland	6.102	2.215	3.636
Vlaams Gewest	549.462	158.887	233.007

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be rapport ELZ okt 2022

Grafiek 12: Alleenwonenden per leeftijdsgroep, % t.o.v. leeftijdsgroep (2022)

Bron: Rijksregister / provincie.incijfers.be/ rapport ELZ okt 2022

4. Gezondheid en zorg

In dit hoofdstuk belichten we opeenvolgend enkele aspecten van de gezondheidstoestand en de preventieve gezondheidszorg. Het betreft hoofdzakelijk informatie die in administratieve databanken beschikbaar is.

GEZONDHEIDSTOESTAND

We bespreken hieronder enkele indicatoren die een licht werpen op de gezondheidstoestand van de bevolking.

“Statuut chronisch zieken” betreft de mensen die in het kader van de ziekteverzekering als chronisch ziek worden geregistreerd.

“Prevalentie diabetes” verwijst naar de mensen die in het kader van de ziekteverzekering medicatie nemen en/of therapie ondergaan die aan diabetes gerelateerd zijn.

“BEL-score” wordt door de diensten gezinszorg gehanteerd als maat voor zorgbehoefendheid van ouderen in de thuissituatie. Een score van 35 of meer wordt beschouwd als zwaar zorgbehoevend.

“Erkend als persoon met een handicap”: de Directie-generaal Personen met een handicap beslist na medische evaluatie over een erkenning als persoon met handicap in volgende gevallen:

- bij verlies van verdienvermogen tot een derde of minder dan wat een valide persoon op de gewone arbeidsmarkt kan verdienen,

- ofwel bij minstens 7 punten op de schaal van zelfredzaamheid.

In ELZ Pajottenland heeft **10,7%** van de verzekerden in de ziekteverzekering een statuut van **chronische aandoening**. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Per 1.000 personen in de ziekteverzekering zijn er **57** personen met een **diabetesbehandeling**. Het gemiddelde in het Vlaams Gewest is 56.

De **gemiddelde BEL-score** van 65-plussers die thuiszorg ontvangen, bedraagt in het Vlaams Gewest 28,3. We beschikken hier enkel over de gemiddelde waarden voor de gemeenten, dus voor het werkingsgebied van ELZ Pajottenland kon deze waarde niet berekend worden. Op gemeente-niveau varieert de gemiddelde BEL-score van **26,2 in Dilbeek** tot **33,8 in Herne**; Dilbeek is echter de enige gemeente die hier lager scoort dan het Vlaams gewest.

Per 1.000 18-plussers zijn er in ELZ Pajottenland **46,83** personen per 1.000 erkend door de Directie-generaal Personen met een handicap. In het Vlaams Gewest ligt dit op 62,08 per 1.000. Hun aandeel in Pajottenland is **opmerkelijk lager** dan in het Vlaams gewest, ondanks de aanwezigheid van enkele grote VAPH-voorzieningen in onze regio.

Tabel 8: Gezondheidstoestand

	Statuut chronische aandoeningen (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [2018]	Prevalentie diabetes per 1.000 personen in de ziekteverzekering [2018]	Gemiddelde BELscore gezinszorg 65+ [2020]	Erkend door DG personen met een handicap (t.o.v. inwoners 18+) [2021]
	%	0/00	Bel-score	Per 1.000
Bever	10,1	49	31,5	42,95
Dilbeek	10,6	56	26,2	38,75
Galmaarden	10,0	54	30,1	55,10
Gooik	11,8	55	32,0	54,01
Herne	10,7	61	33,8	50,93
Lennik	10,7	54	30,6	47,76
Roosdaal	10,9	58	30,9	57,36
Ternat	10,8	62	29,2	50,34
ELZ Pajottenland	10,7	57	-	46,83
Vlaams Gewest	11,3	56	28,3	62,08

Bron: InterMutualistisch Agentschap/provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022 Agentschap Zorg en gezondheid – Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling FOD Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een handicap

ZORGBUDGETTEN

Een zorgbudget is een maandelijks tegemoetkoming voor mensen die veel zorg nodig hebben, zoals mensen met ernstige gezondheidsproblemen of een handicap.

We bespreken 2 soorten:

- Het **zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden** (vroeger de zorgverzekering) voor personen die veel zorg nodig hebben, zoals ouderen die in een woonzorgcentrum verblijven (zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg) of mensen die thuis veel ondersteuning nodig hebben (zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg).
- Het **zorgbudget voor ouderen met een zorgnood** (vroeger de Tegemoetkoming Hulp aan Bejaarden of THAB) is een financiële tegemoetkoming voor ouderen (vanaf 65 jaar) die moeilijkheden ondervinden bij het uitvoeren van dagelijkse taken. De tegemoetkoming is bedoeld om de kosten ten gevolge van de zorg te vergoeden. Ze wordt enkel toegekend aan personen met een beperkt inkomen.

Eerst bekijken we de zorgbudgetten voor zwaar zorgbehoevenden. Deze zorgbudgetten zijn leeftijdsonafhankelijk, maar het merendeel wordt toegekend aan mensen ouder dan 65 jaar.

In ELZ Pajottenland worden:

2.406 zorgbudgetten toegekend voor zwaar zorgbehoevenden in een mantel- en thuiszorgsituatie.

1.161 zorgbudgetten toegekend voor zwaar zorgbehoevenden in een residentiële setting.

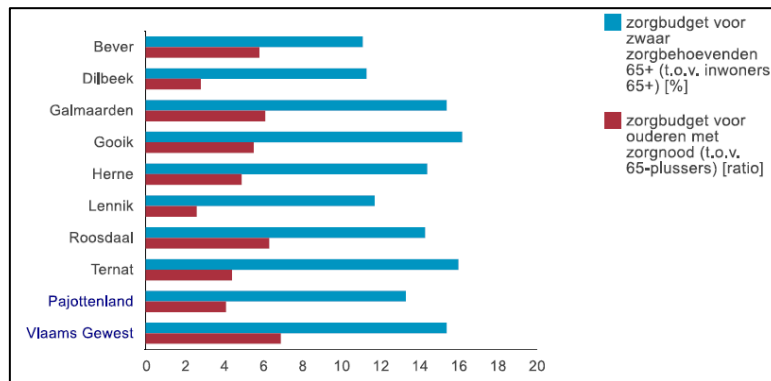

2.952 zorgbudgetten (thuiszorg en residentiële zorg samen) worden toegekend aan 65-plussers. Dit betekent dat **13,3% van de 65-plussers een zorgbudget krijgt**. Dit aandeel is in ELZ Pajottenland **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

903 ouderen, of **4,1% van de 65-plussers** krijgen bovenop een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden ook een **zorgbudget voor ouderen**. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld genomen in het **Vlaams Gewest**.

Onderstaande grafiek toont echter dat niet alle gemeenten lager scoren dan het Vlaams gewest.

Grafiek 13: Zorgbudgetten, % t.o.v. inwoners 65+ (2021)

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming /provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022
 Directie-generaal Personen met een handicap & Vlaamse Sociale Bescherming / provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

PREVENTIEVE GEZONDHEID

Hieronder volgen een aantal indicatoren die een licht werpen op de mate waarin de bevolking deelneemt aan preventieve gezondheidsacties. Enerzijds betreft het de deelname aan de bevolkingsonderzoeken kankeropsporing, anderzijds betreft het preventieve mondzorg.

Kankeropsporing:

De globale dekkingsgraad voor een **bevolkingsonderzoek kankeropsporing** geeft, binnen de betreffende doelpopulatie, het totaal van het aandeel personen weer die een screening gehad hebben binnen het betreffende bevolkingsonderzoek, die een screening gehad hebben buiten het bevolkingsonderzoek of die een geldige reden hebben om niet deel te nemen.

Voor de borstkankerscreening zijn vrouwen in de leeftijdscategorie 50-69 jaar de doelpopulatie. In ELZ Pajottenland bedraagt de totale dekkingsgraad voor de **borstkankerscreening 56,8%**. Dit aandeel is **lager** dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest, met, op niveau van de gemeenten, Herne als negatieve uitschieter (slechts 40,1%).

Voor de baarmoederhalskankerscreening behoren vrouwen in de leeftijdscategorie 25-64 jaar tot de doelpopulatie. In ELZ Pajottenland bedraagt de totale dekkingsgraad voor de **baarmoederhalskankerscreening 64,5%**. Dit aandeel is **hoger** dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

Voor de darmkankerscreening behoren mannen en vrouwen in de leeftijdscategorie 56-74 jaar tot de doelpopulatie. In ELZ Pajottenland bedraagt de totale dekkingsgraad voor de **darmkankerscreening 59,0%**. Dit aandeel is **lager** dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

Tabel 9: Totale dekkingsgraad bevolkingsonderzoeken kankerscreening (2020)

	totale dekkingsgraad borstkankerscreening (t.o.v. vrouwen 50-69 jaar)	totale dekkingsgraad baarmoederhalskanker- screening (t.o.v. vrouwen 25- 64 jaar)	totale dekkingsgraad darmkankerscreening (t.o.v. 51-74 jaar)
Bever	58,0	61,6	55,3
Dilbeek	57,0	66,1	55,4
Galmaarden	58,7	63,5	60,4
Gooik	61,7	64,2	61,0
Herne	40,1	65,1	57,8
Lennik	54,6	66,0	61,5
Roosdaal	61,7	60,6	62,5
Ternat	57,1	63,3	62,9
ELZ Pajottenland	56,8	64,5	59,0
Vlaams Gewest	61,6	62,6	63,5

Bron: Dekkingsgraad bevolkingsonderzoeken – Centrum voor Kankeropsporing/provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

Preventieve mondzorg:

Regelmatig tandartsbezoek wordt, omwille van zijn preventieve waarde, aangeraden en via hogere terugbetaling gestimuleerd. Bijkomend worden ook een aantal behandelingen, zoals tandsteenverwijdering, als preventieve actie beschouwd.

In ELZ Pajottenland gaat **40,5%** van de bevolking naar de tandarts vanuit preventief oogpunt. Dit aandeel is **hoger** dan gemiddeld in het **Vlaams Gewest**.

Als we echter per gemeente gaan kijken, dan zien we dat het aandeel in **Bever, Dilbeek en Galmaarden lager** is dan het gemiddelde van ELZ Pajottenland en van het Vlaams gewest.

Tabel 10: Preventieve mondzorg, % t.o.v. personen in de ziekteverzekering (2020)

	Preventieve mondzorg (t.o.v. personen in de ziekteverzekering)
Bever	37,3
Dilbeek	37,5
Galmaarden	39,1
Gooik	43,0
Herne	41,3
Lennik	42,1
Roosdaal	41,3
Ternat	42,6
ELZ Pajottenland	40,5
Vlaams Gewest	39,2

Bron: Mondzorg -InterMutualistisch Agentschap/provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

BMI bij schoolkinderen

Op het platteland (hoogste prevalentie normaal gewicht tot en met 6 jaar) en in de grootstedelijke rand (hoogste prevalentie normaal gewicht vanaf 8 jaar) hebben kinderen het vaakst een normale gewichtstatus.

De cijfers van ELZ Pajottenland zijn vergelijkbaar met die van het Vlaams gewest: 84,5% heeft een normaal BMI tegenover 84,1% in het Vlaams gewest.

13,9% heeft een te hoog gewicht (incl. obesitas), net zoals in het Vlaams gewest.

1,6% heeft een te laag gewicht, wat iets lager is dan in het Vlaams gewest.

De prevalentie van **overgewicht** is bij kinderen die opgroeien in **kansarmoede** op alle leeftijden aanzienlijk **groter** dan die van andere kinderen. Naast kansarmoede blijkt ook de **herkomst** en het **opleidingsniveau** van de ouders een rol te spelen.

Bron: Agentschap Zorg-en-gezondheid.be/bmi-bij-schoolkinderen

5. Conclusies en bedenkingen

De inwoners van Pajottenland wonen verspreid over een uitgestrekte regio met een hogere concentratie in de dorpskernen, wat typerend is voor rurale gemeenten. Dilbeek vormt hier, als grootste gemeente en het dichtst bij Brussel gelegen, een uitzondering op. Ook Ternat en Roosdaal hebben een hogere bevolkingsdichtheid dan de andere Pajotse gemeenten, maar algemeen beschouwd is de bevolkingsdichtheid in Pajottenland toch nog lager dan in het Vlaams gewest. Net zoals in het Vlaams gewest groeit ook de totale bevolking, ondanks een negatieve natuurlijke aangroei. De toename is vooral het gevolg van een positief migratiesaldo met andere Belgische gemeenten.

De leeftjidsverdeling van de bevolking, met een iets grotere groep jongeren en een iets kleinere groep beroepsactieve inwoners, zorgt ervoor dat zowel de groene druk als de grijze druk in onze regio wat groter is dan gemiddeld in het Vlaams gewest en dat geldt eveneens voor de familiale zorgindex. Uitzonderingen hierop zijn Lennik met een lagere groene en grotere grijze druk, Bever met een lage grijze druk en een lage familiale zorgindex en tenslotte Dilbeek met de hoogste groene druk en hoogste familiale zorgindex. Deze cijfers vormen al een indicatie voor het gebrek aan (zorg)personeel en zorgaanbod dat we verder in deze analyse kunnen vaststellen.

Nationaliteit en herkomst zijn 2 indicatoren die aantonen dat onze bevolking steeds diverser wordt, al is het percentage inwoners met een niet-Belgische nationaliteit in Pajottenland nog steeds lager dan in het Vlaams gewest. Dit geldt echter niet meer als we naar de herkomst kijken, waar we op het Vlaams gemiddelde zitten. Op niveau van de gemeenten zien we dat het de cijfers van Dilbeek zijn die de gemiddelden van Pajottenland omhoog trekken. We schrijven dit toe aan de nabijheid van Brussel en de uitbreiding van de rand. In het werkveld zien we een bevestiging van deze trend doordat er steeds meer anderstaligen, vooral Franstaligen, zijn.

Vergeleken met het Vlaams gewest telt Pajottenland nog vrij veel grote (vanaf 3 personen) gezinnen, alhoewel ook in onze regio vooral het aandeel van alleenstaanden en 2-persoonshuishoudens toeneemt (+/- 60%). Als we niet enkel naar het aantal leden kijken, maar een opsplitsing maken naargelang het type van huishoudens, dan zien we dat alleenwonenden de grootste groep vormen. Per leeftijdsgroep is het aandeel alleenwonenden echter in de meeste gemeenten lager dan het gemiddelde van het Vlaams gewest.

Om zicht te krijgen op de gezondheid van de inwoners van Pajottenland kijken we naar het aantal personen met het statuut "chronisch ziek", het aantal personen met diabetes, de gemiddelde BEL-score en het aantal personen met een erkenning als persoon met een handicap. Hierbij valt vooral het laag aantal personen op met een erkenning van handicap, ondanks de aanwezigheid van enkele grote VAPH-voorzieningen in onze regio. De verklaring hiervoor is vermoedelijk dat veel cliënten van het VAPH-aanbod afkomstig zijn van buiten onze regio en dus niet in onze cijfers terug te vinden zijn. Op vlak van kankerpreventie zien we dat Pajottenland een lagere dekkingsgraad heeft voor borst- en darmkankerscreening dan het Vlaams gewest, maar een hogere dekkingsgraad voor baarmoederhalskankerscreening. Het meest in het oog springt hier de lage dekkingsgraad voor borstkankerscreening in Herne van slechts 40,1%, waarvoor we geen verklaring hebben.

Ook preventieve mondzorg kan als een indicator van zorg beschouwd worden. Pajottenland scoort hier vrij goed, maar toch wordt de kanttekening gemaakt dat niet alle tandartsbezoeken waarbij preventie handelingen uitgevoerd worden, ook als preventieve mondzorg geregistreerd worden. Deze cijfers kunnen dus een onderschatting zijn van de realiteit.

We concluderen dat sommige cijfers toch wel verrassend zijn en dus verder onderzoek of vergelijking vragen. Daarnaast vragen we ons af in hoeverre deze cijfers nog representatief zijn; de gevolgen van de crisissen waar we de voorbije periode mee geconfronteerd werden (COVID-pandemie, Oekraïne-vluchtelingen), zijn immers nog niet terug te vinden in deze cijfers.

II. (sociaal-)Economische ontwikkelingen

1. Inkomens

FISCAAL INKOMEN

Fiscale gegevens bieden een indicatie van het inkomen dat personen ter beschikking hebben en maken een inschatting mogelijk van wie er potentieel met armoede wordt geconfronteerd. Deze statistiek vertrekt van het netto belastbaar inkomen op basis van de personenbelastingen. Inkomsten die niet worden belast, worden met andere woorden niet meegenomen in deze indicator. De meest recente gegevens dateren van 2019.

Onderstaande tabel geeft het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner en per gewijzigde verbruikseenheid weer. Deze tweede indicator heeft als voordeel dat ze corrigeert voor gezinssamenstelling: voor deze indicator wordt per gezin aan één gezinslid een gewicht van 1 verstrekt, aan de andere gezinsleden ouder dan 14 jaar een gewicht van 0,5 en aan de kinderen van 13 jaar en jonger een gewicht van 0,3. Op die manier wordt voorkomen dat de aanwezigheid van meerdere kinderen in het gezin, die zelf nog geen inkomen binnenbrengen, het gemiddelde inkomen onevenredig naar omlaag trekt.

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner in ELZ Pajottenland is **22.754 €**. Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per gewijzigde verbruikseenheid is voor onze regio **34.598 €**. Het gemiddeld netto belastbaar inkomen in ELZ Pajottend is **iets hoger** dan in Vlaams-Brabant en in het Vlaams Gewest.

Tabel 11: Fiscale inkomens van personen - 2019 – ELZ Pajottenland - €

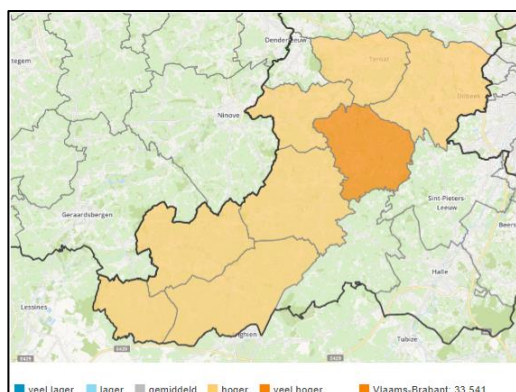
	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner	22.754 €	22.214 €	20.459 €
gemiddeld netto belastbaar inkomen per gewijzigde verbruikseenheid	34.598 €	33.541 €	30.504 €

Bron: Statbel - Fiscale inkomens | provincies.incijfers.be / rapport armoede 2022

De z-score geeft het gemiddeld inkomen per gewijzigd verbruikseenheid weer in een gemeente waarbij kan worden vergeleken met de omliggende gemeenten. De z-score is een gestandaardiseerde maat die bepaalt hoeveel de waarde in een gemeente afwijkt van het gemiddelde van het vergelijkingsgebied Vlaams-Brabant.

Alle gemeenten van ELZ Pajottenland scoren **licht oranje (hoger gemiddeld inkomen)** en Lennik **donker oranje** (= veel hoger gemiddeld inkomen).

Kaart 3: Gemiddeld inkomen per gewijzigde verbruikseenheid, z-scores (2019)

Bron: Statbel - Fiscale inkomens | provincies.incijfers.be / rapport armoede

VERHOOGDE TEGEMOETKOMING IN DE ZIEKTEVERZEKERING

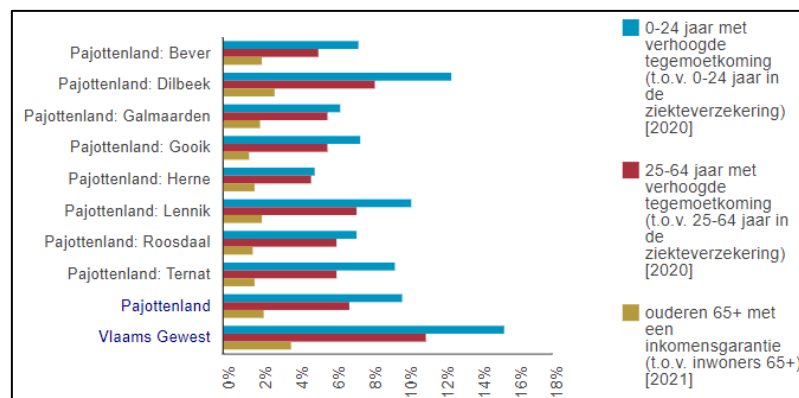
De **verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering** maakt de gezondheidszorg goedkoper voor personen met een laag inkomen. Omdat de tegemoetkoming voor verschillende groepen automatisch verkregen wordt, is het aantal rechthebbenden op deze tegemoetkoming, en de personen die daarvan ten laste vallen, dus een goede indicator om een inschatting te maken van de groep met een laag inkomen. Bij de oudere bevolking is dit minder het geval omdat het netto belastbaar inkomen bij 65-plussers niet altijd goed overeenkomt met het reëel beschikbaar inkomen (er wordt geen rekening gehouden met aanvullende pensioenen, roerende inkomsten en het kadastraal inkomen). Voor de oudere leeftijdsgroep kijken we daarom naar de **inkomensgarantie voor ouderen** (IGO), een uitkering die toegekend wordt aan 65-plussers die niet over voldoende financiële middelen beschikken.

9,8% van de jongeren (0-24 jaar) in ELZ Pajottenland heeft een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dit betekent dat dit kinderen en jongeren zijn die opgroeien in een gezin met een laag inkomen. **Van de 25- tot 64-jarigen** heeft **6,9%** een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering.

2,2% van de ouderen (65+) heeft een inkomensgarantie voor ouderen.

Deze percentages zijn alle **lager** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest, maar er zijn nog grote verschillen tussen de gemeenten.

Grafiek 14: Verhoogde tegemoetkoming bij 0-64-jarigen en IGO bij 65-plussers, % t.o.v. leeftijdsgroep (2020-2021)

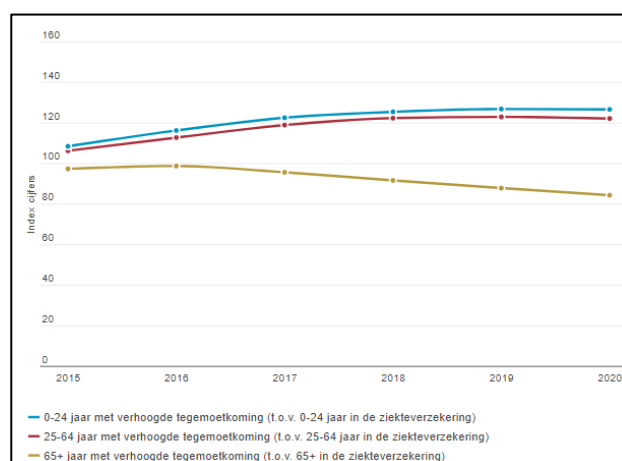
Bron:

Intermutualistisch Agentschap/provincies.incijfers.be / Federatie Pensioendienst/provincies.incijfers.be / rapport ELZ 2022

Tot slot kijken we naar de evolutie van deze indicatoren doorheen de tijd. We vergelijken met het jaar 2014 omdat toen een hervorming in voege trad waardoor het Omnio-statuuut verdween en het systeem van automatische toekenning werd uitgebreid. We maken met andere woorden een index aan, waarbij we 2014 als referentiejaar of als 'nulpunt' nemen ten opzichte van de evolutie doorheen de verdere jaren.

De algemene tendens in Vlaanderen is dat het aandeel rechthebbenden onder de -65-jarigen toeneemt sinds 2014, terwijl het aandeel rechthebbenden onder de 65-plussers daalt. Deze trend kan aan verschillende invloeden worden toegeschreven, zoals het geleidelijk optrekken van de minimumpensioenen, het feit dat meer vrouwen met pensioen gewerkt hebben, ... waardoor de oudste leeftijdsgroep steeds minder in aanmerking komt voor de verhoogde tegemoetkoming.

Grafiek 15: Evolutie van het aandeel rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (ten opzichte van referentiejaar 2014) in ELZ Pajottenland (2015-2020)

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be / rapport armoede

LEEFLOON EN EQUIVALENT LEEFLOON

Het leefloon is een minimuminkomen voor wie niet over toereikende bestaansmiddelen beschikt. Het equivalent leefloon geeft financiële steun aan personen die geen recht hebben op een leefloon, maar die in België verblijven en zich in een vergelijkbare (nood)situatie bevinden. Het equivalent leefloon wordt voornamelijk toegekend aan niet-Belgen in het vreemdelingenregister. Zowel het leefloon als het equivalent leefloon worden uitbetaald door het OCMW. Omdat deze tegemoetkomingen enkel worden toegekend aan personen die niet over andere bestaansmiddelen beschikken, en de bedragen een minimum bieden dat nodig is om te overleven, bespreken we het (equivalent) leefloon als een indicatie voor armoede.

Onderstaande tabel toont in de bovenste drie rijen het aantal rechthebbenden op een leefloon of een equivalent leefloon naar gezinsvorm. Deze drie categorieën zijn mutueel exclusief.

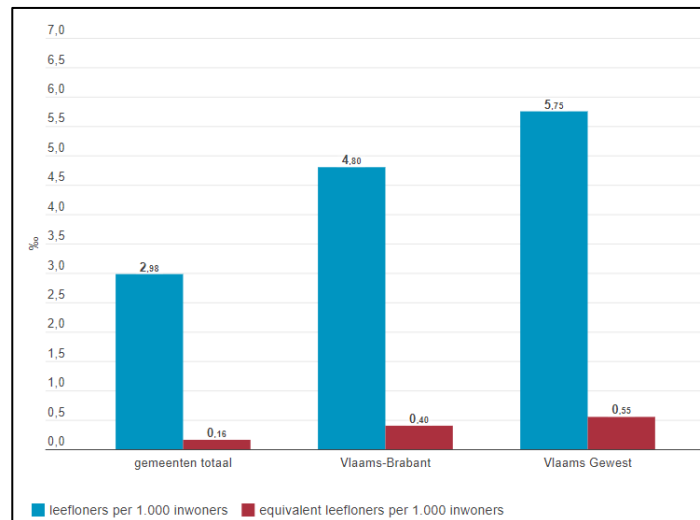
Tabel 12: Rechthebbenden op een (equivalent) leefloon naar gezinsvorm - ELZ Pajottenland (2021)

	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
alleenstaanden met een (equivalent) leefloon	109	2200	16810
samenwonenden met een (equivalent) leefloon	109	1969	12213
personen met een (equivalent) leefloon en een gezin ten laste	120	1879	12928
Totaal aantal personen met een leefloon of equivalent leefloon	338	6048	41956

Bron: POD Maatschappelijke integratie | provincies.incijfers.be / rapport armoede 2022

Als we het aandeel rechthebbenden bekijken per 1.000 inwoners, dan zien we dat er in ELZ Pajottenland **321** rechthebbenden op een leefloon zijn of **2,98** op 1.000 inwoners en **17** rechthebbenden op een equivalent leefloon of **0,16** op 1.000 inwoners. Dit is **minder** dan in Vlaams-Brabant en Vlaams gewest.

Grafiek 16: Rechthebbenden van een leefloon en equivalent leefloon (per 1.000 inwoners) (2021)

Bron: POD Maatschappelijke integratie | provincies.incijfers.be/ rapport armoede 2022

2.Socio-economische positie

SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) berekent voor elke persoon een socio-economische positie.

Er wordt in eerste instantie een onderscheid gemaakt tussen de werkende bevolking, de werkzoekende bevolking, en de niet-beroepsactieve bevolking:

- De werkende bevolking omvat de loontrekkenden met één of meer jobs in loondienst (zowel in de private als in de overheidssector), de zelfstandigen en de helpers. Een helper staat een zelfstandige bij in de uitoefening van diens beroep zonder hiervoor door een arbeidsovereenkomst verbonden te zijn.
- De werkzoekenden zijn degenen met een werkloosheidsuitkering of een overbruggingsuitkering.
- De niet-beroepsactieve groep wordt gedefinieerd als het deel van de bevolking dat zich niet aanbiedt op de arbeidsmarkt, maar wel een uitkering krijgt vanuit de Belgische sociale zekerheid, bijvoorbeeld kinderbijslag, loopbaanonderbrekingsvergoeding, pensioen, leefloon of financiële hulp, tegemoetkoming aan personen met een handicap.

Naast deze drie hoofdcategorieën wordt een restcategorie 'anderen' omschreven. Dit is een zeer diverse groep van personen die geen directe link hebben met de Belgische sociale zekerheid, bijvoorbeeld grensarbeiders, personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die niet bijdrageplichtig is aan de Belgische sociale zekerheid, huishoudpersoneel dat niet is aangegeven bij de RSZ, maar ook huisvrouwen/huismannen, kinderen die niet gekend zijn bij de diensten voor kinderbijslag, geschorste werkzoekenden, ouderen van wie de partner het gezinspensioen ontvangt, ... Deze groep anderen bevat zowel niet-beroepsactieven (bv. huismannen en -vrouwen) als werkenden (bv. werknemers bij de Europese instellingen). Lokaal dient men er rekening mee te houden dat de samenstelling van deze restgroep erg kan verschillen.

In het werkingsgebied van ELZ Pajottenland heeft **45,4%** van de bevolking een job (**werkend**), **1,1%** van de bevolking is **werkzoekend** met een RVA-uitkering en **47,7%** van de bevolking is **niet beroepsactief**. **5,8%** van de bevolking in de ELZ is **niet gekend** bij de Belgische sociale zekerheid.

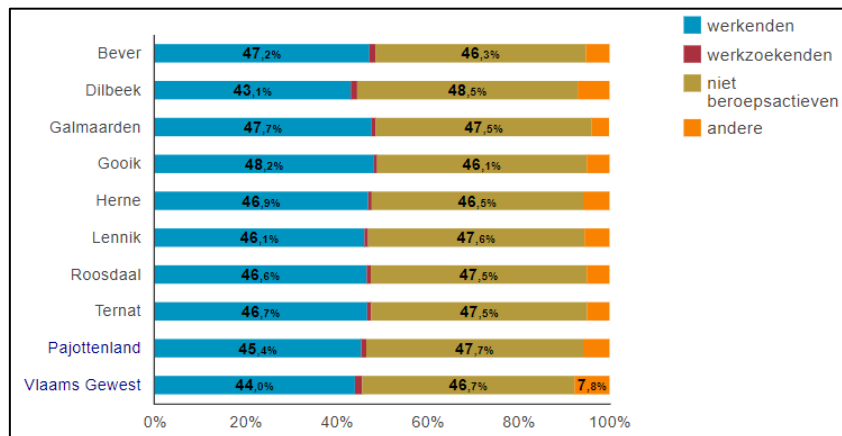
Tabel 13: Socio-economische positie, aantal (2019)

	werkenden	werkzoekenden	niet beroepsactieven	andere socio-economische positie
Bever	1.018	29	999	113
Dilbeek	18.494	598	20.767	3.001
Galmaarden	4.179	82	4.161	330
Gooik	4.420	68	4.226	459
Herne	3.127	51	3.096	389
Lennik	4.181	69	4.313	507
Roosdaal	5.426	102	5.524	582
Ternat	7.351	137	7.476	785
ELZ Pajottenland	48.196	1.136	50.562	6.166
Vlaams Gewest	2.900.826	104.170	3.076.860	512.965

Bron: Socio-economische positie – datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale bescherming Kruispuntbank Sociale Zekerheid | provincies.incijfers.be / rapport ELZ okt 2022

In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in de ELZ Pajottenland een **groter aandeel werkenden**, een **kleiner aandeel werkzoekenden**, een **groter aandeel niet-beroepsactieven** en een **kleiner aandeel 'anderen'**.

Grafiek 17: Socio-economische positie, % t.o.v. alle inwoners (2019)

Bron: Socio-economische positie – datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale bescherming Kruispuntbank Sociale Zekerheid | provincies.incijfers.be / rapport ELZ okt 2022

Om zicht te krijgen op de groep niet-beroepsactieven, wordt deze groep hieronder bekeken in detail. De twee grootste groepen binnen de groep niet-beroepsactieven zijn de (brug)gepensioneerden en de kinderen die recht hebben op kinderbijslag.

In ELZ Pajottenland is **20,5%** van de bevolking **(brug)gepensioneerde**. **24,7%** van de bevolking is een rechtgevend kind voor **kinderbijslag**.

Tabel 14: Detail van de niet-beroepsactieven, % t.o.v. alle inwoners (2019)

	in volledige loopbaan onderbreking	vrijgestelde werkzoekenden	personen met leefloon / financiële hulp	(brug) gepensioneerden	rechtgevend kinderen voor kinderbijslag	volledige arbeidsongeschikten	personen met tegemoetkoming aan personen met een handicap
Bever	0,3	0,2	0,2	17,0	26,2	1,9	0,5
Dilbeek	0,1	0,3	0,3	20,2	25,6	1,6	0,3
Galmaarden	0,1	0,2	0,2	20,4	24,6	1,7	0,4
Gooik	0,1	0,2	0,2	21,2	23,0	1,2	0,3
Herne	0,1	0,2	0,2	20,7	23,7	1,3	0,2
Lennik	0,1	0,2	0,3	21,9	23,2	1,4	0,5
Roosdaal	0,1	0,2	0,2	20,0	24,7	1,8	0,5

Ternat	0,1	0,2	0,2	20,9	24,5	1,3	0,2
ELZ Pajottenland	0,1	0,2	0,3	20,5	24,7	1,5	0,3
Vlaams Gewest	0,1	0,4	0,5	20,2	22,9	2,0	0,5

Bron: Socio-economische positie – datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale bescherming Kruispuntbank Sociale Zekerheid | provincies.incijfers.be / rapport ELZ okt 2020

NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN

Om de groep van de werkzoekenden meer in detail te beschrijven, gebruiken we verder de gegevens van de VDAB. Deze omvatten alle werkzoekenden zonder werk (WZW), een groep die ruimer gedefinieerd is dan de groep werkzoekenden zoals hoger beschreven door de KSZ. Zo zijn bijvoorbeeld werkzoekenden zonder werk die geen werkloosheidsuitkering krijgen, wel opgenomen in de VDAB-cijfers.

Tabel 15 geeft de cijfers voor het totaal van de werklozen en voor de jongere werklozen apart.

Op 1/1/2022 waren er in het werkingsgebied van ELZ Pajottenland **2.013 werkzoekenden zonder werk**. Dit is **3,2%** van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar). Het aandeel WZW ligt in ELZ Pajottenland **lager** dan in het Vlaams Gewest (4,3%).

Er waren op 1/1/2022 **283 jonge WZW**. Berekend t.o.v. de leeftijdsgroep 18-24 jaar is dit **3,3%**. Het aandeel jonge WZW ligt daarmee in het werkingsgebied van ELZ Pajottenland **lager** dan in het Vlaams Gewest.

Tabel 15: Werkzoekenden zonder werk (WZW) , aantal en % t.o.v. leeftijdsgroep (2022)

	WZW		WZW 18-24 jaar	
	aantal	WZW (t.o.v. inwoners 18-64 jaar) %	aantal	WZW 18-24 jaar (t.o.v. inwoners 18-24 jaar) %
Bever	48	3,5	7	4,1
Dilbeek	985	3,9	116	3,2
Galmaarden	123	2,3	25	3,9
Gooik	126	2,3	25	3,5
Herne	95	2,4	17	3,1
Lennik	151	2,8	26	3,4
Roosdaal	198	2,8	31	3,3
Ternat	287	3,0	36	2,9
ELZ Pajottenland	2.013	3,2	283	3,3
Vlaams Gewest	173.234	4,3	24.263	4,7

Bron: VDAB en Rijksregister | provincies.incijfers.be / rapport ELZ okt 2022

KANSARMOEDE

In dit hoofdstuk bekijken we onder de noemer kansarmoede de personen die een leefloon/financiële hulp ontvangen. Deze groep van mensen behoort in de indeling van de kruispuntbank tot de niet-beroepsactieve bevolking. Dat zijn mensen die zich niet aanbieden op de arbeidsmarkt, maar wel een uitkering ontvangen vanuit de Belgische Sociale Zekerheid. Het bedrag is afhankelijk van de gezinssituatie.

Tabel 16 toont het percentage leefloners binnen de groep van inwoners met een (niet-)vreemde herkomst.

Tabel 16: Personen met een leefloon/financiële hulp, % t.o.v. herkomstgroep - 2019

	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
geen vreemde herkomst gekend	0,1%	0,1%	0,2%

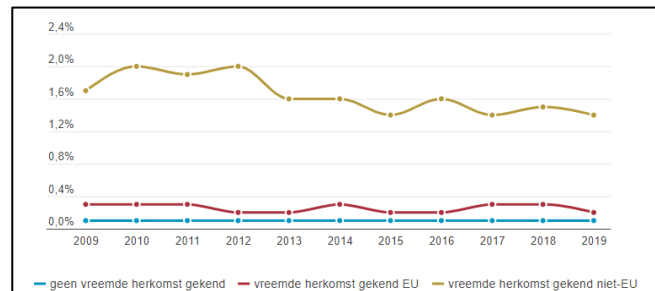
vreemde herkomst gekend EU	0,2%	0,3%	0,4%
vreemde herkomst gekend niet-EU	1,4%	2,2%	2,8%

Bron: provincies.incijfers.be/ rapport nationaliteit en herkomst

In ELZ Pajottenland bedrag het totaal aandeel leefloners dus **1,7%**.

Onderstaande grafiek toont voor ELZ Pajottenland de evolutie van het aandeel leefloners (berekend ten opzichte van de doelpopulatie).

Grafiek 18: Evolutie personen met een leefloon/financiële hulp naar herkomst, % tov herkomstgroep (2009-2019)

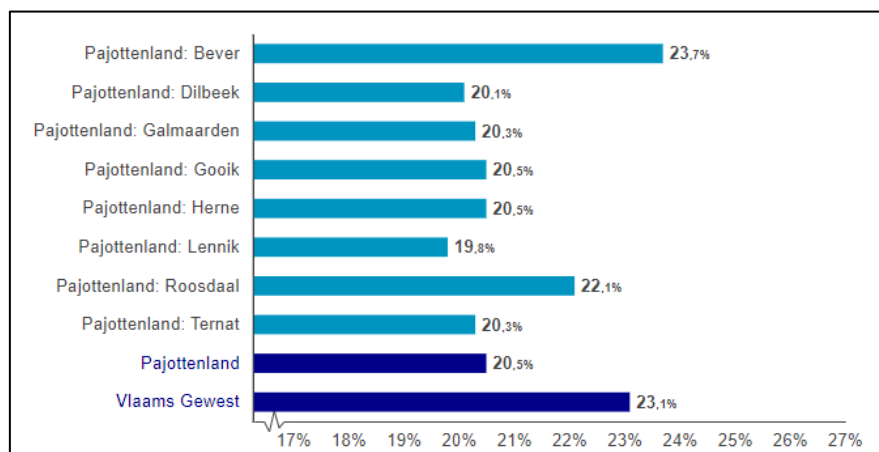

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming KSZ / provincies.incijfers.be/ rapport nationaliteit en herkomst

Onderconsumptie tandartsbezoek:

De onderconsumptie van tandartsbezoeken wordt ook vaak als graadmeter voor kansarmoede gezien. Ondanks de financiële stimulansen voor preventief tandartsbezoek is het voor gezinnen met financiële problemen vaak niet mogelijk om een tandarts te betalen, waardoor een tandartsbezoek, en zeker een preventief tandartsbezoek, uitgesteld of afgelast wordt. In ELZ Pajottenland ging **20,5%** van de inwoners de laatste 3 jaar niet naar een tandarts. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest (23,1%). Bever en Roosdaal benaderen echter het Vlaams gemiddelde.

Grafiek 19: Geen tandartsbezoek tijdens de laatste drie jaar, % t.o.v. personen in de ziekteverzekering (2018)

Bron: InterMutualistisch Agentschap/provincies.incijfers.be / ELZ kernrapport 2022

KANSARMOEDE-INDEX KIND EN GEZIN

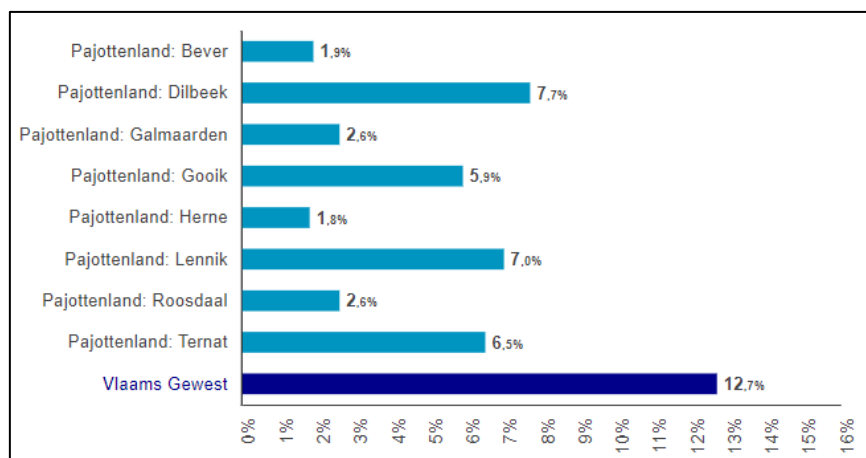
De kansarmoede-index van Kind en Gezin is een inschatting van het aandeel kinderen van 0 tot 3 jaar dat opgroeit in een kansarm gezin. Omdat het om kleine aantallen gaat, neemt Kind en Gezin hiervoor een gemiddelde over drie jaar. De kansarmoede wordt ingeschat door de regioverpleeg-

kundigen tijdens de contacten bij gezinnen aan huis. Een gezin dat op minstens drie van de onderstaande criteria scoort, wordt daarbij beschouwd als kansarm:

- het maandinkomen van een gezin
- de arbeidssituatie van de ouders
- de opleiding van de ouders
- de huisvesting
- de ontwikkeling van de kinderen
- de gezondheid

De kansarmoede-index van Kind en Gezin bedraagt 12,7 voor het Vlaams Gewest. De waarden voor de gemeenten van de ELZ Pajottenland variëren **van 1,8 in Herne tot 7,7 in Dilbeek**. De kansarmoede-index van Kind en Gezin is niet beschikbaar op het niveau van de ELZ. Maar in alle gemeenten van ELZ Pajottenland is de score **lager** dan in Vlaams Gewest.

Grafiek 20: Kansarmoede-index Kind en Gezin (2021)

Bron: Opgroeien / provincies in cijfers .be / rapport ELZ

3. Betalingsmoeilijkheden

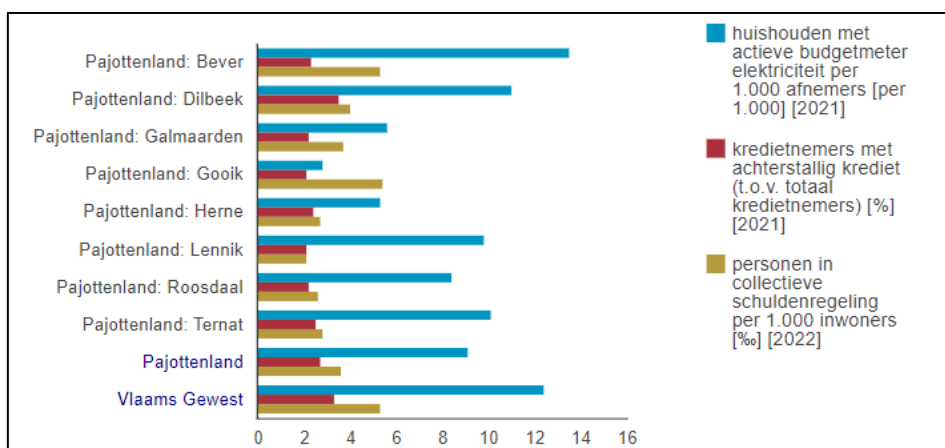
Mensen met beperkte financiële middelen hebben vaak te kampen met betalingsproblemen. Weliswaar kunnen ook personen met een gemiddeld of hoger inkomen betalingsmoeilijkheden ervaren, wanneer zij uitgaven doen die hun inkomen overstijgen. Ook in dat geval kunnen schulden een risico op armoede met zich meebrengen, aangezien afbetalingen ertoe kunnen leiden dat de resterende financiën onder de armoedegrens dalen.

Drie soorten betalingsproblemen worden van naderbij bekeken:

- **het aandeel huishoudens met een actieve budgetmeter voor elektriciteit:**
In ELZ Pajottenland hebben **9,1** per 1.000 huishoudens een actieve budgetmeter voor elektriciteit.
- **het aandeel kredietnemers met minstens één achterstallig krediet:**
2,7% van de kredietnemers heeft minstens één achterstallig krediet.
- **het aandeel personen dat zich in een collectieve schuldenregeling bevindt:**
Per 1.000 inwoners hebben **3,6** personen een collectieve schuldenregeling.

Het aandeel in ELZ Pajottenland is voor de 3 soorten **lager** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest, maar er zijn grote verschillen tussen de gemeenten onderling.

Grafiek 21: Type betalingsproblemen ELZ Pajottenland

Bron: Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) | provincies.incijfers.be, Nationale Bank van België - Centrale voor kredieten aan particulieren | provincies.incijfers.be / rapport ELZ Pajottenland

Om betalingsmoeilijkheden verder in kaart te brengen, kijken we zowel naar openstaande schulden als naar energie-armoede.

BETALINGSACHTERSTAND BIJ LOPENDE KREDIETEN

De Nationale Bank registreert de openstaande betalingsachterstanden bij lopende kredietovereenkomsten. We beginnen met een algemeen overzicht van de achterstallige kredieten. De tabel geeft deze gegevens samen weer voor ELZ Pajottenland in 2021. In ELZ Pajottenland zijn er **1.633** kredietnemers met achterstallige kredieten, dit is **2,7%** van alle kredietnemers in de betrokken gemeenten.

Tabel 17: Kredietnemers met achterstallige kredieten - 2021 - ELZ Pajottenland

	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
kredietnemers met minstens één achterstallig krediet [aantal]	1.633	18.434	118.188
kredietnemers met achterstallig krediet (t.o.v. totaal kredietnemers) [%]	2,7%	2,9%	3,3%

Bron: Nationale Bank van België - Centrale voor kredieten aan particulieren | provincies.incijfers.be / rapport armoede

Vervolgens zoomen we in op achterstallige leningen op afbetaling en op achterstallige hypothecaire kredieten. Deze worden weergegeven in tabel 19. De tabel geeft de kredietnemers met achterstallige lening(en) op afbetaling en achterstallige afbetaling(en) op hypothecair krediet weer voor ELZ Pajottenland in 2021. In ELZ Pajottenland zijn er **845** kredietnemers met minstens één achterstallige lening op afbetaling en **219** kredietnemers met achterstallige betaling op een hypothecair krediet. Dit is respectievelijk **4,3%** van alle leningen op afbetaling en **0,7%** van alle hypothecaire kredieten in ELZ Pajottenland.

Tabel 18: Kredietnemers met achterstallige lening op afbetaling en achterstallige afbetaling op hypothecair krediet - 2021 - ELZ Pajottenland

	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
kredietnemers met minstens één achterstallige lening op afbetaling [aantal]	845	9363	62674
kredietnemers met achterstallige lening op afbetaling (t.o.v. totaal leningen op afbetaling) [%]	4,3%	4,7%	5,2%

kredietnemers met minstens één achterstallig hypothecair krediet [aantal]	219	2350	14461
kredietnemers met achterstallig hypothecair krediet (t.o.v. totaal hypothecaire kredieten) [%]	0,7%	0,7%	0,7%

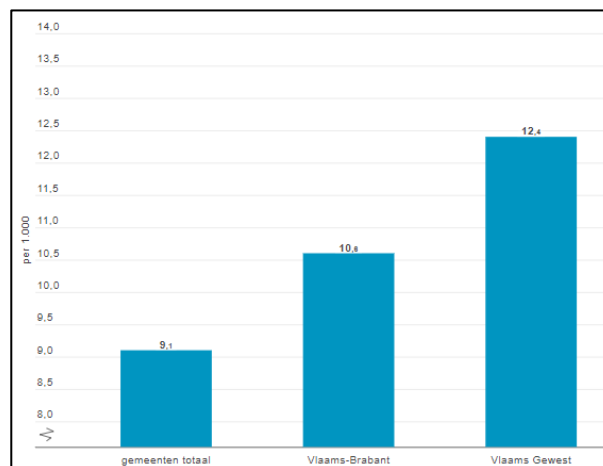
Bron: Nationale Bank van België - Centrale voor kredieten aan particulieren | provincies.incijfers.be

ENERGIE-ARMOEDE

De term energie-armoede wordt gebruikt wanneer de kosten die een persoon of gezin besteedt aan energie (elektriciteit en verwarming) niet in verhouding zijn met het globale inkomen waarover de persoon of dat gezin beschikt. Het komt erop neer dat men moeilijkheden ervaart om zich te voorzien van de energie die nodig is en/of dat men de energiefactuur niet (meer) kan betalen. Wanneer men de energiefacturen niet betaalt, kan de netbeheerder overgaan tot het plaatsen van een budgetmeter. Er bestaan budgetmeters voor elektriciteit en voor gas. Omdat iedereen elektriciteit afneemt en niet iedereen gas, opteren we ervoor om enkel de cijfers van de budgetmeters voor elektriciteit te bekijken. De budgetmeters elektriciteit worden dus beschouwd als een indicator voor wie energieproblemen ervaart omwille van financiële beperkingen.

In 2021 hadden in totaal **383** gezinnen in de geselecteerde gebieden een budgetmeter elektriciteit, dit is **9,1** per 1.000 afnemers, zo toont de onderstaande grafiek. In Vlaams-Brabant gaat het om een totaal van 5.027 gezinnen met een budgetmeter of 10,6 per 1.000 afnemers.

Grafiek 22: Huishoudens met een budgetmeter elektriciteit (per 1.000 huishoudens) (2021)

Bron: Vlaamse regulator van de elektriciteits- en gasmarkt (VREG) /provincies.incijfers.be /rapport armoede

4. Risicokenmerken van leerlingen

In het kader van gelijke onderwijskansen worden een aantal kenmerken van de sociaal-economische status (SES) van leerlingen bijgehouden. Het betreft lage opleiding van de moeder, thuistaal niet-Nederlands en het krijgen van een schooltoelage. Leerlingen met deze SES-kenmerken hebben een hoger risico op vroegtijdige schooluitval (verlaten van het onderwijs zonder diploma). Het zijn daarvoor risicokenmerken voor kansarmoede. We bekijken deze gegevens voor zowel het basisonderwijs als voor het secundair onderwijs. Het gaat hier telkens over de leerlingen die in de gemeente wonen, onafhankelijk in welke gemeente ze naar school gaan.

Naast de SES-kenmerken bekijken we ook de vroegtijdige schoolverlaters, dat zijn jongeren die zonder diploma het secundair onderwijs verlaten en geen verdere opleiding meer volgen, althans in het onderwijs dat valt onder de Vlaamse Gemeenschap, én in het jaar dat volgt op het verlaten van het onderwijs.

RISICOKENMERKEN GEWOON BASISONDERWIJS

In het werkingsgebied van ELZ Pajottenland wonen **10.150 kinderen** die **gewoon basisonderwijs** volgen. Dit is inclusief het Franstalig onderwijs in een faciliteitengemeente. Voor de risico-indicatoren wordt dit Franstalig onderwijs niet meegenomen.

12,2% van de leerlingen in het gewoon basisonderwijs heeft een **laagopgeleide moeder**. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

30,4% van de kinderen in het gewoon basisonderwijs ontvangt een **schooltoelage**. Dit aandeel is in ELZ Pajottenland **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

28,2% van de kinderen in het gewoon basisonderwijs spreekt **thuis een andere taal dan het Nederlands**. Dit aandeel ligt **hoger** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. We zien echter dat dit het gevolg is van de hoge cijfers in bepaalde gemeenten, in de eerste plaats Dilbeek.

Tabel 19: Risicokenmerken leerlingen basisonderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. lln. BO (2020-2021)

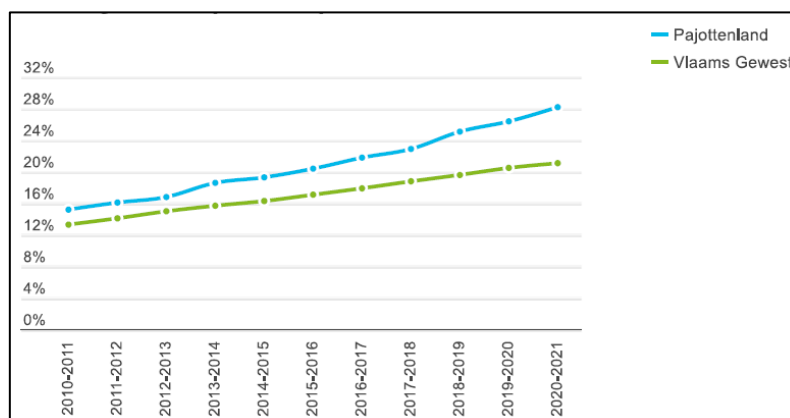
	leerlingen gewoon basisonderwijs	leerlingen BO met een laag opgeleide moeder (t.o.v. lln. BO)	leerlingen BO die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. lln. BO)	leerlingen BO die thuis geen Nederlands spreken (t.o.v. lln. BO)
	aantal	%	%	%
Bever	225	12,9	30,7	27,6
Dilbeek	3.932	14,7	34,4	42,0
Galmaarden	885	8,4	25,3	12,3
Gooik	869	8,9	26,0	13,8
Herne	575	7,3	21,9	16,3
Lennik	846	15,1	30,4	26,0
Roosdaal	1.187	9,1	28,1	17,9
Ternat	1.631	12,4	30,7	24,1
ELZ Pajottenland	10.150	12,2	30,4	28,2
Vlaams Gewest	659.653	19,9	38,3	21,1

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

In grafiek 23 wordt de evolutie getoond van het aandeel kinderen in het gewoon basisonderwijs dat een andere thuistaal heeft dan het Nederlands.

Het aandeel kinderen in het basisonderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal is in de ELZ Pajottenland **gestegen van 15,2%** in 2011 **naar 28,2%** in 2021. De evolutie in het Vlaams Gewest is ook stijgend.

Grafiek 23: Evolutie leerlingen gewoon basisonderwijs met thuistaal niet-Nederlands naar woonplaats, % t.o.v. lln. gewoon BO (2013-2021)

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

RISICOKENMERKEN GEWOON SECUNDAIR ONDERWIJS

In het werkingsgebied van de ELZ Pajottenland wonen **6.549 leerlingen** die **gewoon secundair onderwijs** volgen. De risicokenmerken worden berekend voor de leerlingen in het gewoon secundair onderwijs, inclusief het gewoon deeltijds beroepsonderwijs, maar zonder de leerlingen in het Franstalig onderwijs in Vlaanderen (in de faciliteitengemeenten).

13,0% van die leerlingen heeft een **laag opgeleide moeder**. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

29,6% van de leerlingen gewoon secundair onderwijs ontvangt een **schooltoelage**. Dit aandeel is in de ELZ Pajottenland **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

20,4% van de leerlingen gewoon secundair onderwijs gebruikt als **thuis taal een andere taal dan het Nederlands**. Dit aandeel ligt **hoger** dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest. We zien echter dat dit vooral het gevolg is van het hoge percentage in Dilbeek.

Tabel 20: Risicokenmerken leerlingen secundair onderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. lln. SO (2021)

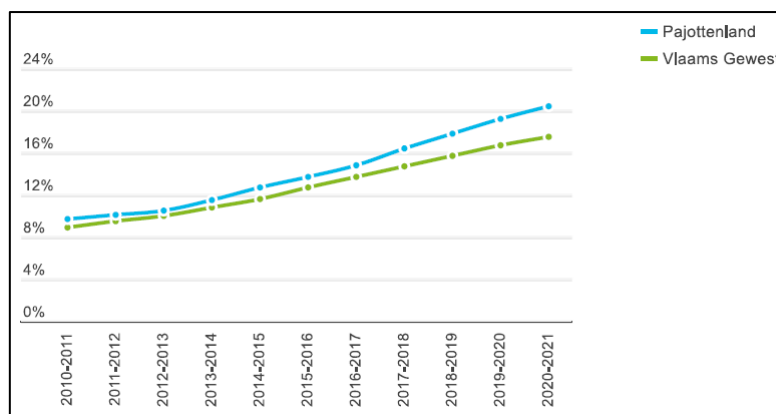
	leerlingen gewoon voltijds SO	leerlingen SO met een laag opgeleide moeder (t.o.v. lln. SO)	leerlingen SO die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. lln. SO)	leerlingen SO die thuis geen Nederlands spreken (t.o.v. lln. SO)
	aantal	%	%	%
Bever	160	8,7	32,9	18,6
Dilbeek	2.273	15,6	31,3	31,7
Galmaarden	677	9,6	26,0	10,5
Gooik	593	10,5	29,0	9,7
Herne	404	11,5	26,4	15,4
Lennik	542	12,8	27,5	16,6
Roosdaal	792	11,3	26,9	14,5
Ternat	1.108	13,8	32,4	17,1
ELZ Pajottenland	6.549	13,0	29,6	20,4
Vlaams Gewest	423.106	22,2	40,2	17,5

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

In grafiek 24 wordt de evolutie getoond van het aandeel kinderen in het gewoon secundair onderwijs dat een andere thuistaal heeft dan het Nederlands.

Het aandeel kinderen in het secundair onderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal is in ELZ Pajottenland **gestegen van 9,7%** in 2013 **naar 20,4%** in 2021. De evolutie in het Vlaams Gewest is ook stijgend.

Grafiek 24: Evolutie leerlingen secundair onderwijs met thuistaal niet-Nederlands naar woonplaats, t.o.v. lln. SO (2013-2021)

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

VROEGTIJDIGE SCHOOLVERLATERS

Een vroegtijdige schoolverlater (VSV) wordt gedefinieerd als een leerling die niet langer leerplichtig is en die een regulier kwalificerend traject van het Vlaams secundair onderwijs verlaat zonder kwalificatie met beroepsfinaliteit, dan wel een finaliteit doorstroom hoger onderwijs. Een vroegtijdige schoolverlater verlaat dus het Vlaams secundair onderwijs zonder een diploma. Het aandeel wordt berekend als de verhouding tussen het aantal vroegtijdige schoolverlaters op de som van de vroegtijdige schoolverlaters en de gekwalificeerde schoolverlaters.

In ELZ Pajottenland waren er **50** vroegtijdige schoolverlaters in 2019-2020, waarvan 21 inwoners van Dilbeek zijn. Dit betekent dat **5.4%** van de schoolverlaters geen diploma of getuigschrift behaalt. Dit aandeel is **lager** dan het aandeel in het Vlaams Gewest.

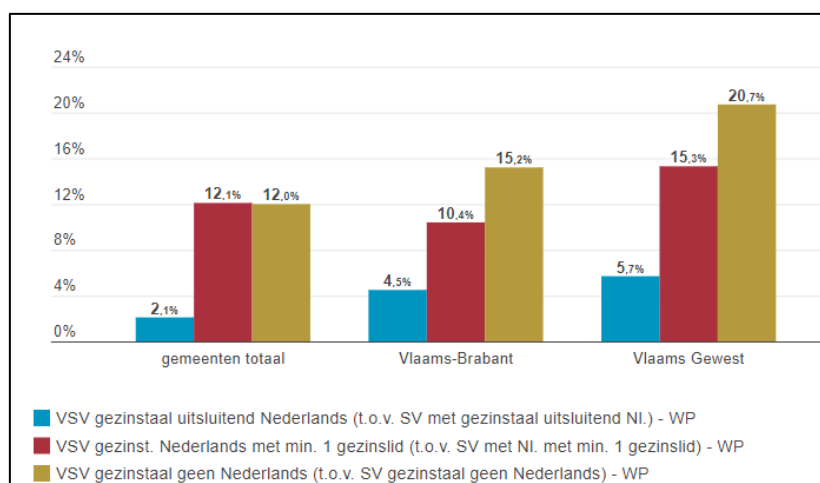
Tabel 21: Vroegtijdige schoolverlaters, aantal en % t.o.v. alle schoolverlaters (2019)

	vroegtijdige schoolverlaters	vroegtijdige schoolverlaters (t.o.v.schoolverlaters)
	aantal	%
Bever	1	4.5
Dilbeek	21	6.8
Galmaarden	3	3.4
Gooik	1	1.1
Herne	4	5.8
Lennik	5	6.1
Roosdaal	7	5.8
Ternat	8	5.4
ELZ Pajottenland	50	5.4
Vlaams Gewest	5.665	9.1

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

Voor ELZ Pajottenland kunnen we ook zien dat het aandeel vroegtijdige schoolverlaters bij de leerlingen die uitsluitend Nederlands spreken in het gezin **2,1%** bedraagt. Bij de leerlingen van wie minstens 1 gezinslid Nederlands spreekt, verlaat **12,1 %** vroegtijdig het onderwijs en bij de leerlingen die geen Nederlands spreken in het gezin is dit **12%?**

Grafiek 25: Vroegtijdige schoolverlaters naar gezinstaal, % t.o.v. doelgroep (2019-2020)

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be / rapport nationaliteit en herkomst

5. Conclusies en bedenkingen

Het gemiddeld inkomen is in alle Pajotse gemeenten hoger tot zelfs veel hoger in Lennik, dan in het Vlaams gewest.

Er zijn in Pajottenland minder mensen met een gebrek aan financiële middelen. Dat leiden we af uit het beperkt aantal inwoners dat een (equivalent) leefloon ontvangt (slechts 3,14 op 1.000 inwoners tegenover het Vlaams gemiddelde van 6,30) en er zijn minder inwoners die een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering of inkomensgarantie voor ouderen ontvangen dan gemiddeld in het Vlaams gewest. We zien echter dat jongeren (<25 jaar) hier de grootste groep vormen een bovendien een stijgende tendens vertonen. Dit komt overeen met de vaststelling dat jongeren steeds meer een kwetsbare groep vormen met een zorgnoden, terwijl het zorgaanbod voor hen in onze regio te beperkt en bovendien moeilijk bereikbaar is (owv te weinig mobiliteitsmogelijkheden). Met de komst van de Oekraïense vluchtelingen en een groeiende groep kwetsbare jongeren, verwachten we echter dat zowel voor het leefloon als voor de verhoogde tegemoetkoming de cijfers in stijgende lijn zijn, maar dit blijkt nog niet uit de cijfers.

Ook op vlak van tewerkstelling scoren we goed in Pajottenland; er zijn weinig werkzoekenden (3,2%). Toch is dat niet alleen maar positief:

- De werkende bevolking is kleiner dan de niet-beroepsactieve bevolking, die voornamelijk uit (brug)gepensioneerden en rechthebbenden op kinderbijslag bestaat. Dit komt overeen met de grotere groene en grijze druk die we reeds die we reeds eerder vaststelden en betekent dat een kleinere beroepsactieve bevolkingsgroep de lasten moet dragen van een grotere niet-beroepsactieve groep.
- Het feit dat er weinig werkzoekenden zijn, betekent ook dat het moeilijk is om vacatures ingevuld te krijgen. Dit stellen we nu reeds vast in alle geledingen in de zorgsector, zelfs vacatures voor laag- en ongeschoolden geraken niet ingevuld. Dit wordt mede veroorzaakt door de gebrekkige mobiliteit die onze regio typeert, waardoor men niet bij tot bij een mogelijke werkgever geraakt. Het zorgaanbod afbouwen is niet de juiste oplossing aangezien er nu reeds een tekort aan zorg is in onze regio.

Aangezien ook mensen met een gemiddeld of hoger inkomen betalingsmoeilijkheden kunnen hebben, bekijken we ook deze kenmerken voor ELZ Pajottenland. Zowel het aantal huishoudens met een budgetmeter voor elektriciteit als het aantal krediethouders met minstens 1 achterstallig krediet en aantal personen in collectieve schuldbemiddeling is gemiddeld lager dan in het Vlaams gewest, al zijn er intergemeentelijk wel grote verschillen. Rekening houdende met de huidige energiecrisis verwachten we echter dat deze cijfers sterk zullen stijgen.

Bekijken we tenslotte de kenmerken van de schoolgaande jeugd, dan zien we zowel in het basis- als in het secundair onderwijs dat er minder kinderen zijn met een laagopgeleide moeder of die een schooltoelage ontvangen; Pajottenland heeft echter wel een hogere score dan het Vlaams gemiddelde voor het aandeel leerlingen dat thuis geen Nederlands spreekt. Op gemeentelijk niveau zien we dat de percentages van Dilbeek voor deze kenmerken opvallend hoger zijn dan in de andere gemeenten. Deze verfransing heeft nadelige gevolgen voor het al dan niet afmaken van het reguliere onderwijs: de cijfers tonen immers aan dat een andere taal dan Nederlands als thuistaal het risico op vroegtijdige schoolverlaters aanzienlijk verhoogt. In het werkveld ervaren we echter ook problemen als gevolg van de verfransing. Het Nederlandstalig zorgaanbod is hierop niet afgestemd en we worden meer en meer met taalproblemen geconfronteerd.

We merken op dat het lerarentekort, door zijn negatieve invloed op de kwaliteit van het onderwijs, ook mogelijk kan leiden tot meer vroegtijdige schoolverlaters.

Al deze socio-economische indicatoren doen ons besluiten dat ELZ Pajottenland, in vergelijking met het Vlaams gewest, een welstellende regio is. We vrezen echter dat de invloed van de voorbije en huidige crisissen (COVID-19-pandemie, Oekraïne-vluchtelingen, energiecrisis) nu nog niet uit de cijfers blijkt, maar op deze kenmerken sterk zal doorwegen en dat de financiële situatie van onze bevolking in de nabije toekomst zal verslechteren. We kunnen deze cijfers dus niet zomaar gebruiken om ons beleids- en actieplan op te baseren, zonder de evolutie in de data van nabij op te volgen.

III. Ecologische ontwikkelingen

1. Wonen

BEBOUWINGSGRAAD

Voor we in detail gaan kijken naar de woonegelegenheden en hun kenmerken, werpen we eerst een blik op de bebouwingsgraad. Dit cijfer geeft ons zicht op het aandeel van de ruimte dat wordt ingenomen door gebouwen, zonder rekening te houden met de functie van die gebouwen. De bebouwingsgraad is het resultaat van een analyse van het Grootchalig Referentiebestand (GRB).

In ELZ Pajottenland bedroeg de bebouwingsgraad in 2022 **3,8%**. In Vlaams-Brabant is dit 4,7% en in het Vlaams Gewest 5,2%.

De tabel toont ons de evolutie van de bebouwingsgraad sinds 2017.

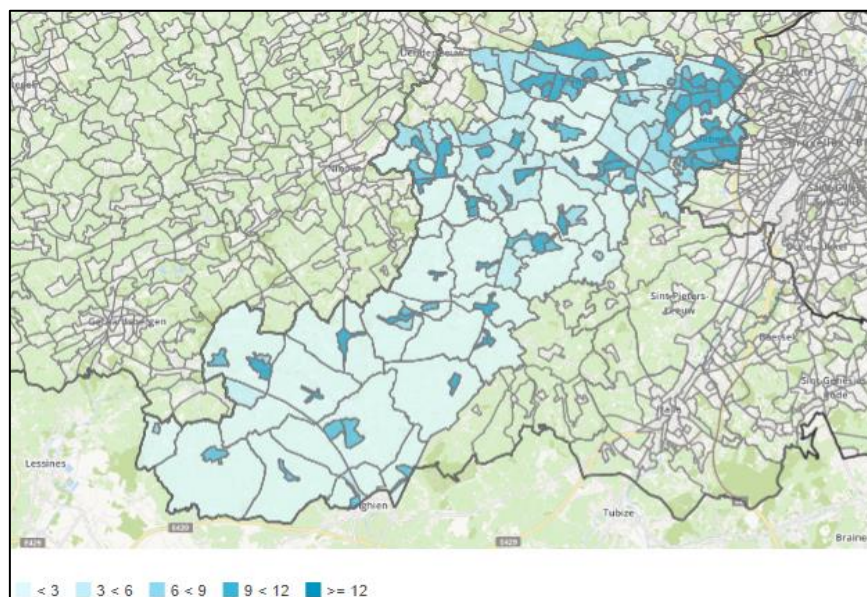
Tabel 22: Evolutie van de bebouwingsgraad in % sinds 2017-2022

	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
2017	3,8%	4,6%	5,0%
2018	3,8%	4,6%	5,1%
2019	3,8%	4,7%	5,1%
2020	3,8%	4,7%	5,2%
2021	3,8%	4,7%	5,2%
2022	3,8%	4,7%	5,2%

Bron: Grootchalig Referentiebestand (GRB) | provincies.incijfers.be / rapport wonen

In de volledige regio loopt de bebouwingsgraad sterk uiteen van 0,5% (verspreide bewoning op het platteland) tot 22,6% (dorskern).

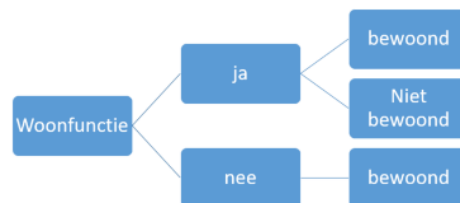
Kaart 4: Bebouwingsgraad voor ELZ Pajottenland in 2022 op statistisch sectorniveau .

Bron: Grootchalig Referentiebestand (GRB) | provincies.incijfers.be / rapport wonen

WOONGELEGENHEDEN

In de data hieronder weergegeven werken we met een geconstrueerde teller, genaamd woongelegenheid. Op basis van twee kenmerken van de woongelegenheden, namelijk woonfunctie en huidig bewoond, kunnen we verder differentiëren. Om te bepalen of een eigendom een woonfunctie heeft of niet, wordt gekeken naar de aard van de eigendom en of de bebouwing geconstrueerd is met de bedoeling om er in te wonen. Zo komen we tot drie categorieën die samen onze teller woongelegenheid vormen (zoals weergegeven op onderstaande figuur).

Woongelegenheden naar woonfunctie

Vooreerst bekijken we de woongelegenheden naar woonfunctie: is de bebouwing daadwerkelijk gebouwd met de bedoeling om erin te wonen? De selectie gebeurde op basis van de aard in de perceelbeschrijving in het kadaster. In de metadatafiche is de lijst terug te vinden van alle aarden die beschouwd worden als een aard met woonfunctie. Bewoning in eigendommen zonder woonfunctie kan bijvoorbeeld gaan over een conciërgewoning in een school, maar is vaak ook het gevolg van achterstand in de informatiedoorstroom naar het kadaster (bv. de nieuwbouwwoning is nog gekend als bouwgrond).

De tabel geeft het aantal en aandeel woongelegenheden weer met en zonder woonfunctie. In ELZ Pajottenland heeft **99,1%** van de woongelegenheden een woonfunctie (op basis van de aard).

Tabel 23: Woongelegenheid naar woonfunctie, aantal en % t.o.v. totaal woongelegenheid - 2021

Woongelegenheid naar woonfunctie – 2021			
	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
met woonfunctie [aantal]	47.161	532.130	3.267.222
met woonfunctie (t.o.v. woongelegenheden) [%]	99,1%	98,9%	98,9%
zonder woonfunctie [aantal]	447	5.740	36.344
zonder woonfunctie (t.o.v. woongelegenheden) [%]	0,9%	1,1%	1,1%

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be / rapport wonen

Vervolgens splitsen we de woongelegenheden met woonfunctie verder op. We kunnen in deze groep een onderscheid maken tussen appartementen, individuele woningen en collectieve woningen. De tabel toont de aantallen en aandeel aan.

In ELZ Pajottenland is **15,7%** van de woongelegenheden met woonfunctie een **appartement**; **82,5%** is een **individuele woning** en tot slot is **1,8%** van de woongelegenheden een **collectieve woning**.

Tabel 24: Woongelegenheden met woonfunctie naar type -2021

	ELZ Pajottenland	Vlaams- Brabant	Vlaams Gewest
In aantal			
woongelegenheden in appartementen	7.395	120.345	914.472
woongelegenheden in individuele woningen	38.914	407.400	2.330.330
woongelegenheden in collectieve woningen	852	4.385	22.420
Totaal	47.161	532.130	3.267.222
Aandeel in %			
woongelegenheden in appartementen	15,7%	22,6%	28,0%
woongelegenheden in individuele woningen	82,5%	76,6%	71,3%
woongelegenheden in collectieve woningen	1,8%	0,8%	0,7%

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be / rapport wonen

In tweede instantie worden de **woongelegenheden opgesplitst naar type en grootte**. We maken het onderscheid tussen ééngezinswoningen (bevatten 1 woongelegenheden per perceel) en meergezinswoningen (meer dan 1 woongelegenheden per perceel).

In de tabel wordt het volgende weergegeven: eerst het totaal aantal ééngezins- en meergezinswoningen en daaronder worden de meergezinswoningen verder opgesplitst naar grootte (max. 5 woongelegenheden, 6-10 woongelegenheden en meer dan 10 woongelegenheden).

Tabel 25: Woongelegenheden naar woontype en grootte -2021 - ELZ Pajottenland

Woongelegenheden naar woontype en grootte			
	ELZ Pajottenland	Vlaams- Brabant	Vlaams Gewest
woongelegenheden in ééngezinswoningen [aantal]	37.157	385.492	2.193.089
woongelegenheden in meergezinswoningen [aantal]	10.451	152.378	1.110.477
Totaal aantal woongelegenheden [aantal]	47.608	537.870	3.305.759
ééngezinswoningen (t.o.v. woongelegenheden) in %	78%	71,7%	66,4%
meergezinswoningen (t.o.v. woongelegenheden) in %	22%	28,3%	33,6%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be / rapport wonen

Meergezinswoningen – 2021 - ELZ Pajottenland			
	ELZ Pajottenland	Vlaams- Brabant	Vlaams Gewest
meergezinswoningen met maximaal 5 woongelegenheden (t.o.v. meergezinswoningen) [%]	54,8%	39,9%	35,5%
meergezinswoningen met 6-10 woongelegenheden (t.o.v. meergezinswoningen) [%]	16,2%	17%	19,5%
meergezinswoningen met meer dan 10 woongelegenheden (t.o.v. meergezinswoningen) [%]	29%	43,1%	45%

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

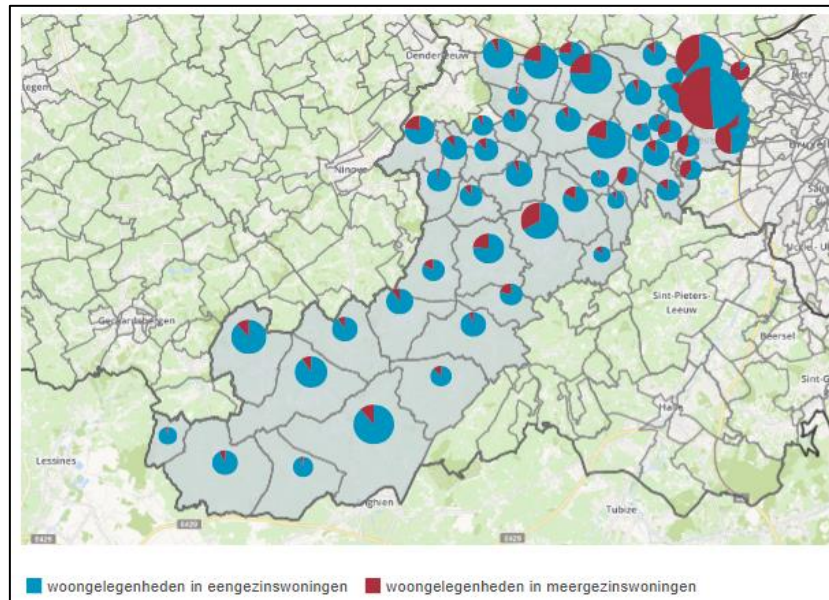
In ELZ Pajottenland hebben we **78% ééngezinswoningen en 22% meergezinswoningen**. In ELZ Pajottenland zijn er meer ééngezinswoningen dan in Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest.

Binnen de categorie van meergezinswoningen zijn er in ELZ Pajottenland **54,8%** meergezinswoningen met **maximaal 5 woongelegenheden**; **16,2%** meergezinswoningen met **6-10 woongelegenheden** en **29%** meergezinswoningen met **meer dan 10 woongelegenheden**.

In vergelijking met het Vlaams Gewest en Vlaams-Brabant zijn de meergezinswoningen in ELZ Pajottenland hoofdzakelijk relatief klein: woonegelegenheden met max. 5 woonegelegenheden.

Onderstaande kaart toont de verdeling tussen ééngezins- en meergezinswoningen op wijkniveau in ELZ Pajottenland.

Kaart 5: Woonegelegenheden naar woontype op wijkniveau – 2021

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be / rapport wonen

De categorie van ééngezinswoningen kan nog verder worden opgesplitst naar bouwvorm. Daarbij maken we het onderscheid tussen een open bebouwing, een halfopen bebouwing en een gesloten bebouwing.

Voor ELZ Pajottenland geldt dat **46,7%** van de woonegelegenheden in een ééngezinswoning een **open bebouwing** betreft; **33,2%** is een **halfopen bebouwing** en tot slot heeft **19,1%** een **gesloten bouwvorm**. Er is een kleine restcategorie waarvan de bouwvorm niet is gekend.

Tabel 26: Woonegelegenheden in ééngezinswoning naar bouwvorm - 2021

	ELZ Pajottenland	Vlaams-Brabant	Vlaams Gewest
open bouwvorm (t.o.v. woonegelegenheden in eengezinswoning)	46,7%	45,7%	41,1%
halfopen bouwvorm (t.o.v. woonegelegenheden in eengezinswoning)	33,2%	27,4%	27,7%
gesloten bouwvorm (t.o.v. woonegelegenheden in eengezinswoning)	19,1%	26%	30,1%
bouwvorm niet gekend (t.o.v. woonegelegenheden in eengezinswoning)	1%	1%	1,1%

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be / rapport wonen

Verder worden de woonegelegenheden geanalyseerd naar ouderdom.

Een eerste kenmerk is het bouwjaar van de woonegelegenheden zoals bijgehouden in het kadaster. De tabel geeft de aandelen weer van de verschillende bouwjaarcategorieën.

Tabel 27: Woongelegenheden naar bouwjaar, % t.o.v. woongelegenheid - 2021

	ELZ Pajottenland	Vlaams- Brabant	Vlaams Gewest
gebouwd vóór 1900 (t.o.v. woongelegenheden)	8,2%	7,1%	7,4%
gebouwd 1900-1945 (t.o.v. woongelegenheden)	15,7%	17,3%	17%
gebouwd 1946-1970 (t.o.v. woongelegenheden)	25,6%	25,7%	24,3%
gebouwd 1971-2000 (t.o.v. woongelegenheden)	34,7%	32,8%	32,2%
gebouwd 2001-2010 (t.o.v. woongelegenheden)	7,8%	8,3%	9,3%
gebouwd sinds 2011 (t.o.v. woongelegenheden)	7,8%	8,5%	9,5%

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be / rapport wonen

In het kadaster is sinds 1983 voor de meeste eigendommen ook het jaar van laatste wijziging gekend. Op basis daarvan leiden we het laatste renovatiejaar van de woongelegenheden af.

Op basis van het bouwjaar en het jaar van laatste wijziging wordt een indicator 'recente wijziging' gecreëerd. Dit is enkel beschikbaar vanaf 1983 omdat pas vanaf die periode de wijzigingen worden bijgehouden. Wijzigingen voor 1983 zijn mogelijk, maar zijn hier niet in opgenomen.

Tabel 28: Woongelegenheden naar recente wijziging, % t.o.v. woongelegenheden - 2021

	ELZ Pajottenland	Vlaams- Brabant	Vlaams Gewest
gebouwd en/of gewijzigd sinds 1983 (t.o.v. woongelegenheden)	62,4%	59%	59%
gebouwd en/of gewijzigd 1983-1990 (t.o.v. woongelegenheden)	10,3%	8,8%	8,5%
gebouwd en/of gewijzigd 1991-2000 (t.o.v. woongelegenheden)	16,7%	15,6%	14,7%
gebouwd en/of gewijzigd 2001-2010 (t.o.v. woongelegenheden)	15,8%	16%	16,7%
gebouwd en/of gewijzigd 2011-2020 (t.o.v. woongelegenheden)	19,6%	18,6%	19,2%

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be / rapport wonen

HUURDERS EN EIGENAARS

Om het aandeel huurders en eigenaars te bepalen worden de gegevens uit het kadaster verrijkt met informatie uit het Rijksregister. Om het aantal woongelegenheden te bepalen, vragen we aan het Rijksregister waar er huishoudens gedomicilieerd zijn. Indien de woongelegenheden, volgens het kadaster, bewoond wordt door de eigenaar dan spreken we over een inwonende eigenaar. In het andere geval spreken we over een huurder.

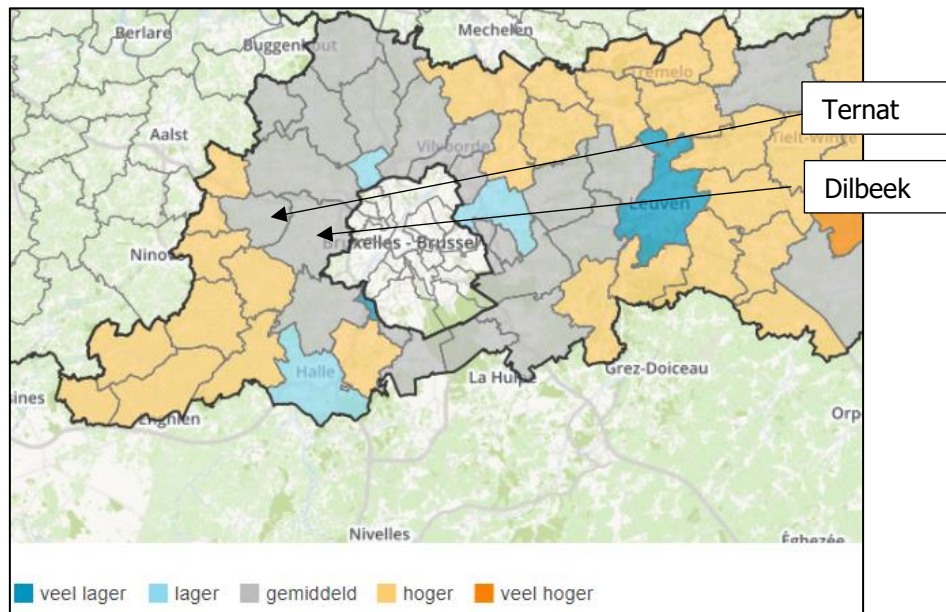
De tabel geeft het aandeel huurders en het aandeel eigenaars berekend tov het aantal huishoudens aan. In ELZ Pajottenland bedraagt het aandeel huurders **24,2%**; in Vlaams-Brabant is dit 28,6% en in het Vlaams Gewest 31,1%. In ELZ Pajottenland zijn dus **meer mensen eigenaar van hun woning** dan in Vlaams-Brabant en dan in het Vlaams gewest.

Tabel 29: Huurder en eigenaar, % t.o.v. totaal huishoudens met gekende eigendomstitel - 2021

Huurder / eigenaar - 2021 - ELZ Pajottenland		
	Huurders (t.o.v. huishoudens met gekende eigendomstitel)	Eigenaars (t.o.v. huishoudens met gekende eigendomstitel)
ELZ Pajottenland	24,2%	75,8%
Vlaams-Brabant	28,6%	71,4%
Vlaams Gewest	31,1%	68,9%

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be / rapport wonen

Kaart 6: Eigenaars, % tov huishoudens met bekende eigendomstitel (2021) (z-scores)

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be / rapport wonen

In ELZ Pajottenland scoren Dilbeek en Ternat gemiddeld wat betreft het aantal bewoners dat ook eigenaar is, maar lager dan de overige 6 gemeenten die hoger scoren.

2.Sociaal wonen

SOCIALE HUURWONINGEN

Tabel 30 geeft het totaal aantal sociale huurwoningen weer. Deze kunnen in het beheer zijn van een sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) of van een sociaal verhuurkantoor (SVK). Sociale woningen die eigendom zijn van en beheerd worden door een lokaal bestuur, worden hier niet meegeteld. Gezinnen die een sociale woning willen huren, kunnen zich, mits ze aan de voorwaarden voldoen, kandidaat stellen voor sociale huur. Het betreft unieke kandidaat-huurders; gezinnen die op meerdere wachtlijsten staan ingeschreven, worden maar 1 keer geteld.

In het werkingsgebied van ELZ Pajottenland zijn er **1.511** sociale huurwoningen. Per 100 huishoudens zijn er dus **3,5** sociale huurwoningen. Het aandeel sociale huurwoningen is **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (6,0).

Er zijn **1.045** huishoudens (**2,4%**) die op een wachtlijst staan voor een sociale huurwoning.

Tabel 30: Sociale huurwoningen en kandidaat sociale huurders, aantal en % t.o.v. particuliere huishoudens - 2021

	sociale huurwoningen (SHM + SVK)		kandidaat-huurders per domiciliegemeente	
	Aantal	%	Aantal	%
Bever	8	0,9	7	0,8
Dilbeek	822	4,7	478	2,7
Galmaarden	81	2,3	75	2,1
Gooik	73	1,9	101	2,7
Herne	31	1,1	36	1,3
Lennik	22	0,6	70	1,9

Roosdaal	133	2,9	97	2,1
Ternat	341	5,2	181	2,8
ELZ Pajottenland	1.511	3,5	1.045	2,4
Vlaams Gewest	171.629	6,0	164.378	5,7

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

BINDEND SOCIAAL OBJECTIEF (BSO)

Om het sociaal woonaanbod in Vlaanderen versneld uit te breiden en geografisch te verspreiden, kreeg elke gemeente een Bindend Sociaal Objectief (BSO) opgelegd. Dit Bindend Sociaal Objectief legt aan de gemeente op hoeveel sociale huurwoningen zij op haar grondgebied moet realiseren tegen 2025. De nulmeting gebeurde op 31/12/2007 en hield rekening met het aantal huishoudens in die gemeente op 01/01/2008. Voor de nulmeting werden de sociale huurwoningen van de sociale huisvestingsmaatschappijen en de sociale verhuurkantoren mee in rekening gebracht. Gemeenten met reeds 9% sociale huurwoningen kregen geen BSO opgelegd (BSO=0), gemeenten met minder dan 3% sociale huurwoningen dienden een inhaalbeweging te doen.

In de volgende grafiek bekijken we een aantal indicatoren omtrent dit Bindend Sociaal Objectief voor ELZ Pajottenland. Het betreft een stand van zaken van 31/12/2020 (= 2021). Elk jaar wordt het sociaal woonaanbod opnieuw gemeten door Wonen Vlaanderen. Bij deze meting worden de SHM- en SVK-huurwoningen in rekening gebracht alsook de sociale woningen van lokale besturen en het Vlaams Woningfonds.

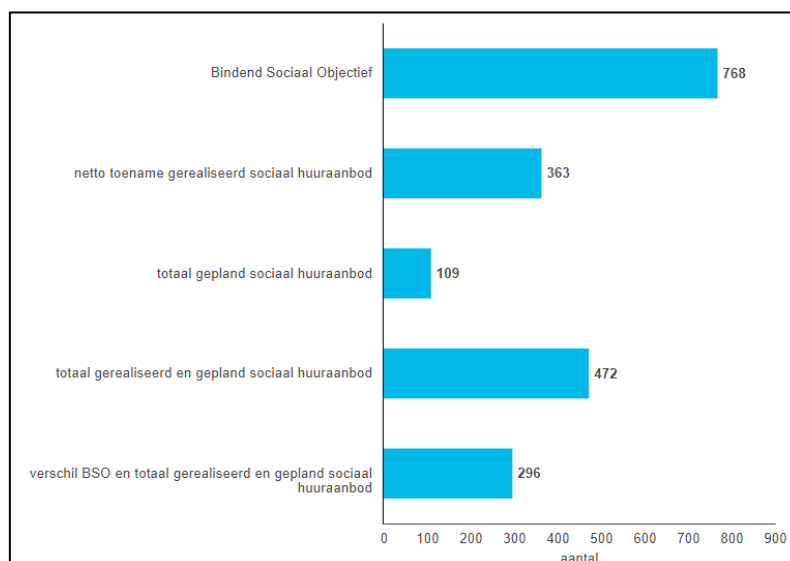
Het Bindend Sociaal Objectief (BSO) is het aantal opgelegde sociale huurwoningen dat een gemeente bijkomend dient te realiseren tussen 2009 en 2025. ELZ Pajottenland heeft een BSO van **768**. Bij het netto toegenomen gerealiseerd sociaal huuraanbod wordt gekeken naar het verschil tussen het totaal reeds gerealiseerd sociaal huuraanbod op 31/12/2020 en de nulmeting. ELZ Pajottenland heeft sinds het opleggen van het BSO reeds **363** extra sociale huurwoningen.

In de toekomst zijn er **109** sociale huurwoningen gepland om gebouwd te worden. Dit betreft projecten die reeds ingediend zijn door de sociale woonactoren en die reeds gekend zijn door de VMSW.

De som van het aantal gerealiseerde en geplande sociale huurwoningen in ELZ Pajottenland is dus gelijk aan **472**.

Zo bekomt ELZ Pajottenland op 31/12/2020 een saldo van het BSO (na het gerealiseerde en geplande sociale huuraanbod) van **296**.

Grafiek 26: Indicatoren Bindend Sociaal Objectief (2021)

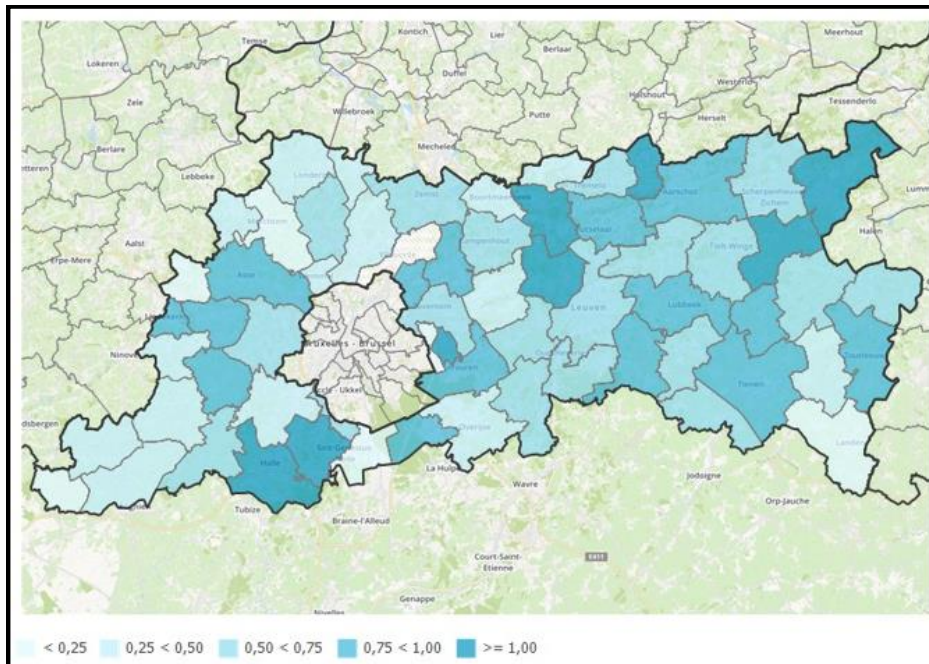
Bron: Wonen Vlaanderen | provincies.incijfers.be / rapport wonen

Kaart 7 toont ons de ratio tussen enerzijds het totaal gerealiseerd en gepland sociaal huuraanbod en anderzijds het Bindend Sociaal Objectief. Heeft de gemeente het BSO reeds bereikt, dan ligt deze ratio

hoger dan de waarde 1. Indien de gemeente het BSO nog niet volledig gerealiseerd heeft, dan ligt de ratio tussen 0 en 1. **Op de kaart is te zien dat geen enkele gemeente binnen Pajottenland reeds volledig het BSO bereikt heeft.**

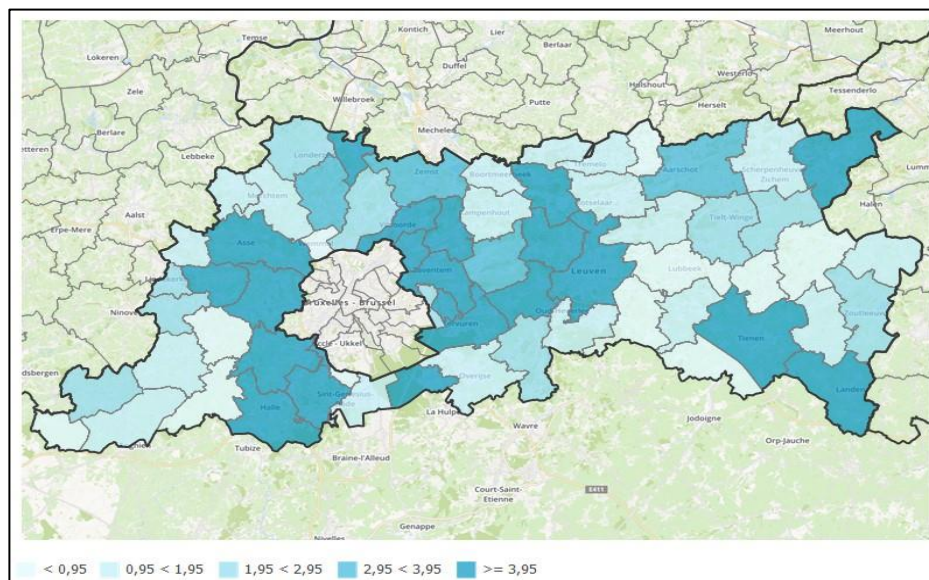
Kaart 7: Totaal gerealiseerd en gepland sociaal huuraanbod, t.o.v. Bindend Sociaal Objectief (2021)

Bron: Wonen Vlaanderen | provincies.incijfers.be / rapport wonen

Aanvullend wordt hier het aandeel sociale huurwoningen op gemeenteniveau weergegeven.

Kaart 8: Sociale huurwoningen, per 100 particuliere huishoudens (2021)

Bron: Wonen Vlaanderen | provincies.incijfers.be / rapport wonen

3. Basisuitrusting van de wijk/buurt

Hier focussen we op de aanwezigheid van detailhandelszaken. We bekijken vooral een aantal zaken die we als basisuitrusting van een wijk/buurt beschouwen: bakker, slagerij, groenten- en fruitzaak, minisuper- of supermarkt, apotheek, café en restaurant. De aanwezigheid van deze zaken speelt een rol in de beoordeling van de leefbaarheid van een buurt/wijk.

Anderzijds worden vanuit dergelijke lokale handelszaken vaak initiatieven genomen ten opzichte van de buurt en de buurtbewoners, die het leven soms makkelijker maken, bv. leveren van boodschappen aan huis, aanbod warme maaltijden, mogelijkheden tot sociaal contact, ...

Tabel 31: Basisuitrusting (2022)

	apotheek	bakker	minisuper	Supermarkt	slagerij	Groenten / fruit	café	restaurant
Bever	1	0	1	1	0	0	2	1
Dilbeek	14	9	2	12	10	0	27	27
Galmaarden	3	3	0	3	3	0	8	1
Gooik	3	2	1	2	3	1	6	4
Herne	3	2	1	1	2	0	9	3
Lennik	4	4	0	4	4	0	11	8
Roosdaal	4	2	1	2	2	0	8	6
Ternat	5	6	2	5	4	1	10	9
Vlaams-Brabant	421	330	187	353	206	37	777	778

Bron: Locatus / provincies.incijfers.be / rapport buurtgerichte zorg

Detailhandel is altijd al een sector in beweging geweest. De recente COVID-19-pandemie heeft de sector voor bijkomende uitdagingen geplaatst. Zeker de winkels in de kleine steden kregen het hard te verduren. **Het detailhandelsaanbod in de regio ELZ Pajottenland neemt gestaag af.**

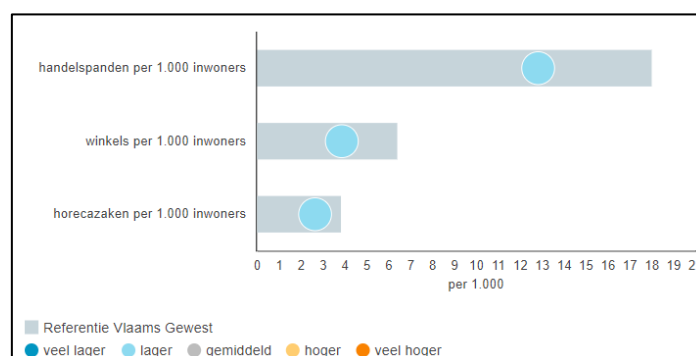
Tabel 32: Evolutie winkels per 1.000 inwoners in ELZ Pajottenland en vergelijkingsgebieden

	2012	2017	2022
ELZ Pajottenland	4,94	4,01	3,87
Vlaams Brabant	6,10	5,23	4,69
Vlaams Gewest	8,26	7,26	6,40

Bron: Locatus / Provincie.incijfers.be / rapport detailhandel

De onderstaande grafiek toont aan de hand van profielstaven aan in welke mate het percentage handelszaken in ELZ Pajottenland (gekleurde bol) afwijkt van het percentage van het vergelijkingsgebied (Vlaams Gewest, grijze staaf).

Grafiek 27: afwijkende kenmerken in ELZ Pajottenland

Bron: Locatus / Provincie.incijfers.be / rapport detailhandel

4.Zorgaanbod

ZORGAANBOD VOOR OUDEREN: WZC, DVC, GEZINSZORG

We bekijken de aanbodratio van de woonzorgcentra (WZC) en de dagverzorgingscentra (DVC). Een aanbodratio is de verhouding tussen de gerealiseerde capaciteit en het aantal ouderen in de desbetreffende leeftijdsgroep. We maken telkens een onderscheid tussen de leeftijdsgroepen van 65 jaar en ouder en 80 jaar en ouder.

In ELZ Pajottenland zijn er per 100 65-plussers **5,8** plaatsen in de WZC. Berekend per 100 80-plussers betreft het **18,3** plaatsen.

Het aanbod in de DVC is geringer, de aanbodratio wordt hier berekend per 10.000 mensen in de desbetreffende leeftijdscategorie. Per 10.000 65-plussers zijn er in ELZ Pajottenland **0,9** plaatsen DVC. Per 10.000 80-plussers bedraagt de capaciteit van de DVC **2,9**.

Verder kijken we bij het zorgaanbod naar de gepresteerde uren gezinszorg. We weten hoeveel uren gezinszorg er gemiddeld bij cliënten van een bepaalde leeftijdsgroep werden gepresteerd. Bij de cliënten van 65 jaar of ouder wordt gemiddeld genomen **8,0** uren gezinszorg gepresteerd. Dat aantal is in ELZ Pajottenland **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Wanneer we de gepresteerde uren bij de 80-plussers bekijken (t.o.v. alle 80-plussers in het gebied), dan stellen we vast dat er in ELZ Pajottenland gemiddeld **18,6** uren gezinszorg worden gepresteerd. Dit aantal is **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Tabel 33: Zorgaanbod voor ouderen 2021 - 2020

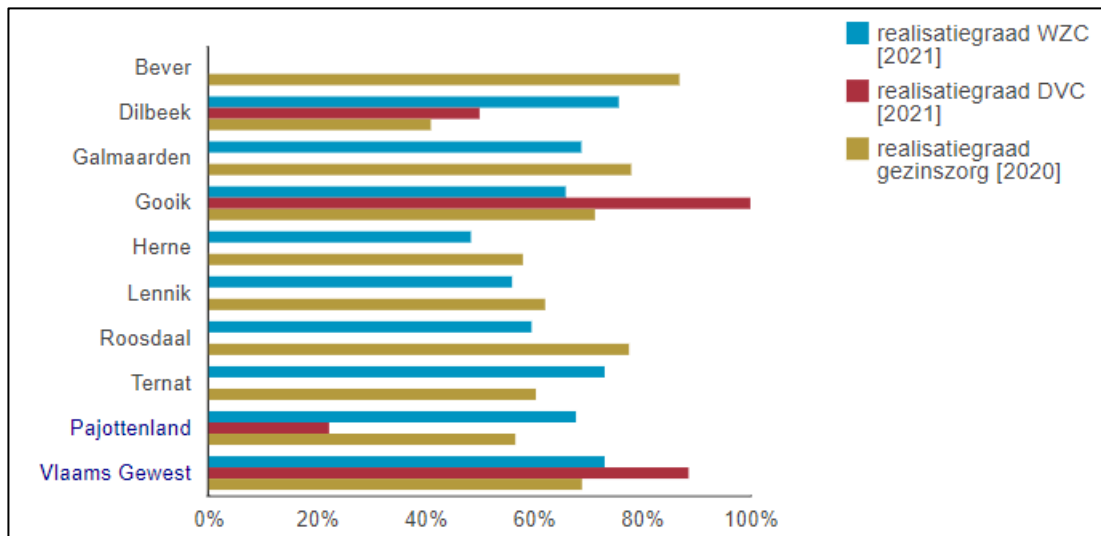
	aanbodratio WZC (t.o.v. inwoners 65+)	aanbodratio WZC (t.o.v. inwoners 80+)	aanbodratio DVC (t.o.v. inwoners 65+)	aanbodratio DVC (t.o.v. inwoners 80+)	gepresteerde uren GZ bij cliënten 65+ (t.o.v. inwoners 65+)	gepresteerde uren GZ bij cliënten 80+ (t.o.v. inwoners 80+)
	Per 100	Per 100	Per 10.000	Per 10.000	Ratio	Ratio
	2021	2021	2021	2021	2020	2020
Bever	0,0	0,0	0,0	0,0	13,3	37,0
Dilbeek	6,9	20,3	1,1	3,3	6,2	14,1
Galmaarden	5,0	18,4	0,0	0,0	9,0	23,0
Gooik	5,7	18,1	4,9	15,6	10,8	19,7
Herne	4,2	14,5	0,0	0,0	8,1	22,3
Lennik	4,5	14,4	0,0	0,0	7,2	15,8
Roosdaal	4,7	16,4	0,0	0,0	11,2	30,5
Ternat	6,0	19,3	0,0	0,0	8,6	20,4
Pajottenland	5,8	18,3	0,9	2,9	8,0	18,6
Vlaams Gewest	6,0	19,9	2,3	7,7	9,3	21,7

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid / provincie.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022.
Agentschap Zorg en Gezondheid – Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling

REALISATIEGRAAD VAN HET ZORGAANBOD VOOR OUDEREN

De grafiek hieronder toont voor de drie zorgvormen de realisatiegraad: het aantal bedden, plaatsen of uren die effectief gerealiseerd zijn t.o.v. het aantal bedden, plaatsen of uren die volgens de leeftijdsstructuur van de bevolking nodig zouden zijn. Zowel voor de WZC, de DVC als de gezinszorg ligt de realisatiegraad **lager** dan in het Vlaams Gewest.

Grafiek 28: Realisatiegraad van het zorgaanbod voor ouderen - 2021

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid | provincies.incijfers.be, Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling / rapport ELZ oktober 2022.

CENTRA VOOR KORTVERBLIJF

Kortverblijf situeert zich in een woonzorgcentrum, maar anders dan bij een gewone rusthuisopname, heeft de opname hier een tijdelijk karakter. In die zin kan een centrum voor kortverblijf zelfs aanzien worden als een ondersteuning van de (professionele) thuiszorg en mantelzorg.

In ELZ Pajottenland zijn **er 24 woongelegenheden in een centrum voor kortverblijf** in 2019.

Tot eind 2025 worden er geen nieuwe voorafgaande vergunningen meer uitgereikt.

Alle reeds ingediende voorafgaande vergunningen zijn toegekend en vastgelegd in de erkenningskalender. De aanbodratio kortverblijf bedraagt 1,1 woongelegenheden per 1.000 65-plussers in ELZ Pajottenland (2019).

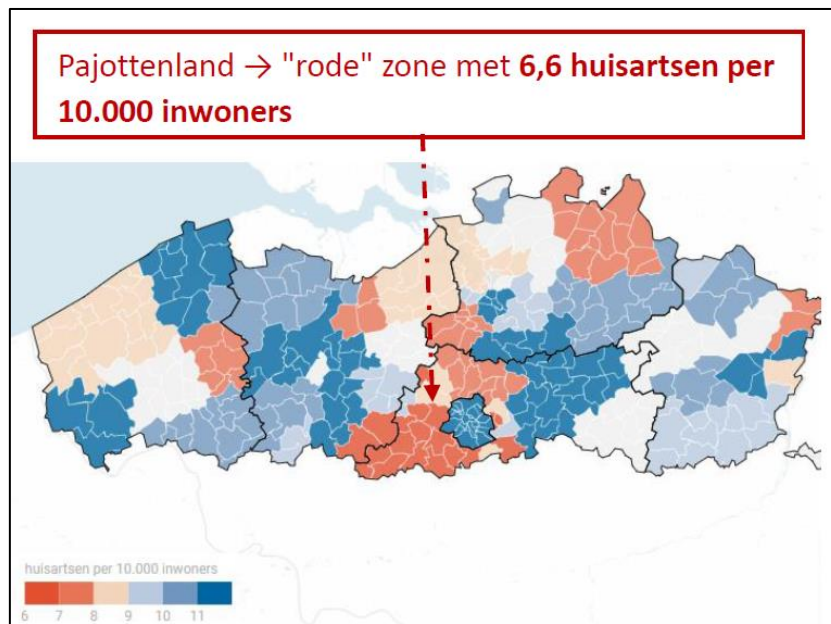
Bron: provincies.incijfers.be, / rapport ouderenzorg ELZ oktober 2022.

HUISARTSEN(TEKORT)

Vlaanderen kent al jaren een huisartsentekort en de laatste 2 jaar beginnen we de sterke operationele impact ook te voelen in de regio Pajottenland. Niet alleen mogen we weinig jong talent in onze regio verwelkomen, we zien ook dat 22% van onze actieve artsen de pensioenleeftijd al overschreden heeft.

Deze trend is opvallend en zeer uitgesproken. We zien dezelfde tekorten ook in de door ons omliggende gemeenten. Er zullen dus ook vanuit de omliggende gemeenten geen patiënten kunnen geholpen worden.

Kaart 9: aantal huisartsen per 10.000 inwoners

Bron: Analyse huisartsentekort Pajottenland – Huisartsenkring Pajottenland – 12/07/2022 Sofie Cautaers

Midden 2021 heeft de huisartsenkring Pajottenland een bevraging gedaan bij de leden omtrent de werkdruk en tevredenheid en deze leerde ons dat:

- de huisartsen gemiddeld tussen de 50 en 70 uur per week werken.
- er een stijgende trend te zien is in het aantal praktijken dat een patiëntenstop inlast of overweegt.
- 30% van de leden aangaf te willen stoppen binnen de 3 jaar. Omgerekend betekent dit dat de resterende artsen 87 uur per week moeten werken om dezelfde patiëntenstroom nog aan te kunnen (*geen rekening houdend met bevolkingsgroei*).
- om dezelfde reden 30% van de artsen op zoek is naar een samenwerkingsverband.

Naast deze bevraging werd er ook een analyse uitgevoerd m.b.t. het huisartsentekort in de regio Pajottenland. Dit vertaalt zich in volgende cijfers: tegen 2024 voorspellen we een **huisartsentekort van 37%** en ziet de huisarts een toename van 41% in het aantal patiënten.

Op basis van deze cijfers en analyse mogen we met zekerheid een schok verwachten voor de regio Pajottenland.

Tabel 34: evolutie huisartsen per wachtdienstonderdeel 2022 - 2024

WDO	Actuele situatie			Projectie: representatie artsen			Zorgcontinuïteit inwoners		
	Inwoners	Artsen in 2022	Inwoners per arts	2021-2022 (1j)	2022-2024 (2j)	2021-2024 (4j)	Artsen in 2024	Inwoners per arts	Toename patiëntenstroom
Dilbeek	44075	25	1763	-14%	-32%	-41%	17	2606	48%
Lennik-Gooik	18688	12	1557	0%	-33%	-33%	8	2348	51%
Roosdaal	11732	10	1173	-17%	-20%	-33%	8	1474	26%
Ternat	16273	17	957	-19%	-24%	-38%	13	1258	31%
ZW Pajottenland	17821	16	1114	-6%	-31%	-35%	11	1628	46%
TOTAAL:	108589	80	1357	-12%	-29%	-37%	57	1915	41%

Bron: Analyse huisartsentekort Pajottenland – Huisartsenkring Pajottenland – 12/07/2022 Sofie Cautaers

Opgelet: de cijfers omtrent aantal inwoners zijn licht afwijkend t.o.v. de andere tabellen omwille van de periode . Andere tabellen geeft de situatie weer op 01/01/2022 terwijl deze analyse de situatie weergeeft op 22/01/2022.

VAPH-VOORZIENINGEN

Onze regio wordt gekenmerkt door een vrij groot aantal VAPH-voorzieningen (voor personen met een handicap). Dit betekent dat we zowel qua ambulante als residentiële zorg een uitgebreid aanbod hebben.

5. Welzijnsaanbod

AANBOD KINDEROPVANG

We geven hier informatie over de capaciteit van de kinderopvang voor baby's en peuters.

In ELZ Pajottenland zijn er **1.213** plaatsen in de kinderopvang voor baby's en peuters. Dit betekent dat er voor **37,2%** van de 0-2 jarigen een opvangplaats beschikbaar is. Het kinderopvangaanbod (aantal opvangplaatsen per 100 0-2 jarigen) voor baby's en peuters ligt **lager** in ELZ Pajottenland dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Bij opvangplaatsen met inkomenstarief wordt de kostprijs van de kinderopvang berekend op basis van het inkomen van de ouders. **81,9%** van de opvangplaatsen in ELZ Pajottenland zijn met inkomenstarief. Dit aandeel is **hoger** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

Tabel 35: Aanbod kinderopvang voor baby's en peuters (2022)

	Opvangplaatsen B&P (toestand 31/12/jaar-1)	Opvangplaatsen B&P Per 100 kinderen 0-2 jaar (toestand 31/12/jaar-1)	Opvangplaatsen B&P Met inkomenstarief (t.o.v. opvangplaatsen voor B&P) (toestand 31/12/jaar-1)
	Aantal	Per 100	%
Bever	62	109,0	100,0
Dilbeek	441	29,7	63,3
Galmaarden	96	40,9	100,0
Gooik	150	55,4	72,6
Herne	60	36,2	100,0
Lennik	108	45,5	92,6
Roosdaal	131	41,2	93,6
Ternat	164	33,2	100,0
ELZ Pajottenland	1.213	37,2	81,9
Vlaams Gewest	88.049	44,8	77,3

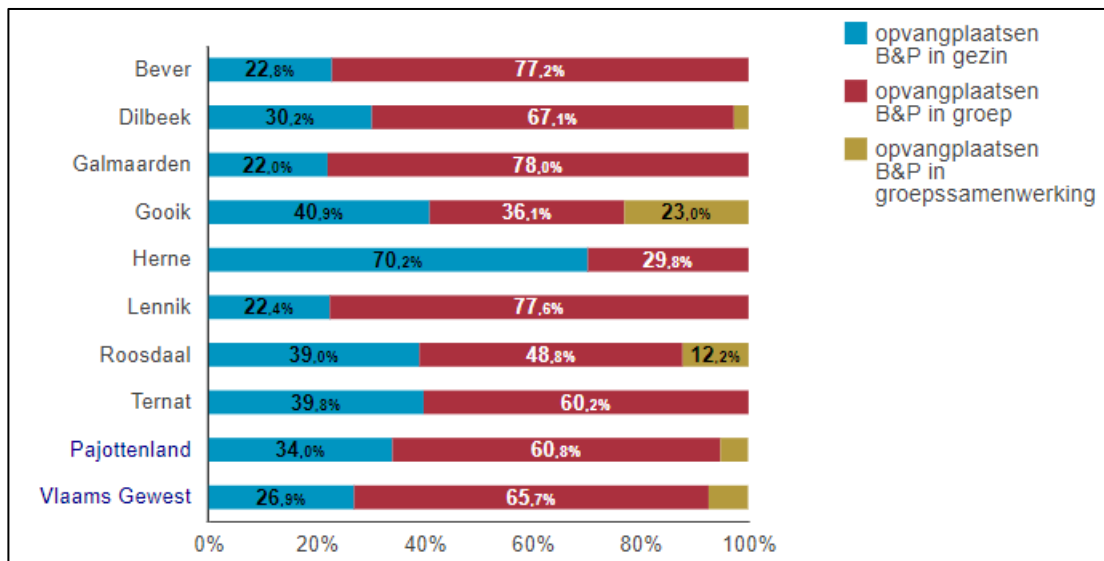
Bron: Capaciteit van de kinderopvanginitiatieven Opgroeien | provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

Tot slot bekijken we nog onder welke vorm de opvang aangeboden wordt.

- Gezinsopvang: opvang voor maximum 8 tegelijk aanwezige kinderen.
- Groepsopvang: opvang voor minimaal 9 tegelijk aanwezige kinderen. Leefgroepen bestaan uit maximaal 18 kinderen.
- Groepsopvang samenwerking: specifieke vorm van groepsopvang door onthaalouders met een eigen statuut die met 2 of 3 samenwerken op één locatie.

In ELZ Pajottenland zijn **34%** van kinderopvangplaatsen gezinsopvang. **60,8%** van de opvang gebeurt onder de vorm van groepsopvang. **5,1%** van de opvangplaatsen bevindt zich in een groepssamenwerking.

Grafiek 29: Soort kinderopvang, % t.o.v. totaal opvangplaatsen voor baby's en peuters (2021)

Bron: Capaciteit van de kinderopvanginitiatieven Opgroeien | provincies.incijfers.be / rapport ELZ oktober 2022

ERKENDE LOKALE DIENSTENCENTRA

Het lokaal dienstencentrum is een woonzorgvoorziening die in een buurt een verbindende, preventieve en laagdrempelige werking ontwikkelt in en met de nabije omgeving van de gebruiker.

Ze bieden o.a. informatieve, recreatieve en vormende activiteiten aan en zijn specifiek bedoeld om het zelfzorgvermogen en het sociale netwerk van de deelnemers te versterken, om de sociale cohesie in de buurt te versterken, en om de gebruiker te ondersteunen om zo lang mogelijk in goede omstandigheden thuis in zijn vertrouwde buurt te blijven wonen. Daarnaast bieden ze ook hulp bij activiteiten uit het dagelijkse leven.

De Vlaamse programmatie voorziet 1 lokaal dienstencentrum per begonnen schijf van 15.000 inwoners (prognose binnen 5 jaar) in de gemeente. In het Vlaams gewest zijn er 259 en voor ELZ Pajottenland bedraagt de programmatie 11 lokale dienstencentra. Er is **slechts 1 lokaal dienstencentrum in onze regio (in Dilbeek)**.

Er is een voorafgaande vergunning voor 1 bijkomend lokaal dienstencentrum voorzien. Per 10.000 65-plussers zijn er in 2021 in onze ELZ 0,5 dienstencentra beschikbaar (aanbodratio).

Bron: provincies.incijfers.be / rapport ouderenzorg oktober 2022

CENTRUM VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK

ELZ Pajottenland valt onder het werkingsgebied van CAW Halle-Vilvoorde. In onze regio hebben zij een vestiging in Gooik en een antennepost in Groot-Bijgaarden. Beide locaties zijn enkel op bepaalde dagen en op afspraak open.

In 2021 hebben 772 inwoners van ELZ Pajottenland een beroep gedaan op een dienst van het CAW.

6.Milieu-indicatoren

De milieu-indicatoren die het meest in het oog te houden zijn, in onze regio zijn de luchtkwaliteit (uitstoot fijn stof) en wateroverlast:

Luchtkwaliteit: het drukke verkeer en de vele files op de Ninoofsesteenweg, die onze regio doorkruist, zorgen vermoedelijk voor een hogere aanwezigheid van fijn stof.

Wateroverlast: bij hevige regenval zijn er op veel plaatsen in het Pajottenland overstromingen. Te weinig en verouderde rioleringen zijn er hier zeker mee verantwoordelijk voor.

7. Conclusies en bedenkingen

De bebouwingsgraad in ELZ Pajottenland is gemiddeld lager dan in het Vlaams gewest, vooral dankzij de lage graad in de meest rurale streken. In de dorpskernen is de bebouwingsgraad hoger. De status quo in de bebouwingsgraad sinds 2017, zowel in Pajottenland als in Vlaams-Brabant en het Vlaams gewest, stemt wel niet overeen met onze perceptie van de praktijk.

Als we kijken naar het soort woningen, dan zien we dat de meeste individuele woningen zijn. Er zijn in onze regio veel minder appartementen dan gemiddeld in het Vlaams gewest en de appartementsgebouwen die er zijn, zijn relatief klein. Meer dan de helft van de meergezinswoningen omvat immers maximaal 5 woonegelegenheden terwijl in het Vlaams gewest het grootste aandeel meer dan 10 woonegelegenheden bevat. Echter, hoe dichter we Brussel naderen, hoe meer meergezinswoningen we zien.

Van de eengezinswoningen is de open bouwvorm de meest voorkomende, net zoals in het Vlaams gewest, en de gesloten bouwvorm de minst voorkomende. Dit laatste wijkt dan weer af van het Vlaams gewest, waar de halfopen bouwvorm de minst voorkomende is.

Ongeveer 3/4de van de huishoudens zijn ook eigenaar van hun woning; in Ternat en Dilbeek is dit aandeel lager en ligt het in de lijn met het gemiddelde van het Vlaams gewest. Dit heeft echter tot gevolg dat er in onze regio minder huurwoningen zijn, met als gevolg een hogere (gemiddelde) huurprijs. Er is dan ook een tekort aan kwalitatieve, betaalbare woningen. Dit wordt niet opgevangen door het aanbod sociale woningen. Al onze gemeenten tellen immers procentueel veel minder sociale woningen dan het Vlaams gewest; enkel Dilbeek en Ternat komen in de buurt ervan. Ook voldoet geen enkele gemeente reeds aan het bindend sociaal objectief (=het sociaal woonaanbod dat een gemeente moet hebben tegen 2025). Hoewel er ook weinig mensen op de wachtlijst staan voor een sociale woning, stellen we in de praktijk toch vast dat het voor mensen met een beperkt inkomen moeilijk is om in degelijke huisvesting te voorzien. Het aanbod op de private markt is beperkt, duur en ondermaats van kwaliteit en de toegang tot de sociale huurmarkt is te complex. Ook de weinige mobiliteitsvoorzieningen in Pajottenland bemoeilijken het vinden van een geschikt woonplaats. We kunnen dus stellen dat betaalbare en kwalitatieve huisvesting in Pajottenland een algemeen probleem is.

Onder andere ook omwille van de mobiliteit zijn detailhandelszaken, zeker voor ouderen, een belangrijke speler op het platteland. Helaas daalt dit aanbod ook in Pajottenland gestaag, vooral door de concurrentie van grote ketens en allerlei andere uitdagingen die kleine ondernemers niet de baas kunnen. Nochtans kunnen lokale handelaren de leefbaarheid van een regio met weinig mobiliteitsvoorzieningen en weinig zorgaanbod, zeker voor ouderen, verhogen.

Het is duidelijk dat mobiliteit, zowel qua aanbod als qua organisatie, een probleem is in Pajottenland dat de nodige aandacht verdient. Dit heeft zeker te maken met de uitgestrektheid van de regio en moet over de grenzen van de gemeenten heen aangepakt worden. (Meer) samenwerking tussen de gemeenten is hierbij dan ook noodzakelijk.

Doorheen de omgevingsanalyse zijn al verschillende vaststellingen gedaan die wijzen op een te laag zorg- en welzijnsaanbod in Pajottenland. De huisartsen trekken aan de alarmbel omdat hun aantal drastisch daalt en dat is ook geval voor andere zelfstandige zorgverstrekkers zoals tandartsen. Ook alle voorzieningen met zorg- of hulpverlenend personeel kampen echter met personeelstekort, waardoor het zorgaanbod inkrimpt, en dat in een regio die al historisch gekenmerkt wordt door een tekort in zorgaanbod, voor alle leeftijden. Het personeelstekort leidt bovendien tot een (te) hoge werkdruk, met een hoger personeelsverloop en -uitval als gevolg en zo komen we in een vicieuze cirkel terecht. Daarnaast zorgt ook de stroeve en vertragende administratie om nieuwe zorginitiatieven (bv. een dagopvang) op te starten, voor een lager aanbod.

Enkele voorbeelden uit de praktijk illustreren onze vaststellingen (in de cijfers):

- Er is een groot tekort aan kinderopvang. Ouders moeten heel vroeg op zoek naar een kinderopvang en als men door omstandigheden van kinderopvang moet veranderen, is het heel moeilijk om binnen de regio een oplossing te vinden.
- Crisisopvang is zo goed als onbestaande in onze regio.

- Het aanbod van psychologische zorg is veel te laag, er zijn (lange) wachtlijsten.
- Vaak zijn er meer aanvragen dan aanbod en moet men dus een keuze maken wie wel en wie niet zal geholpen worden.
- Voor verschillende zorgen moet men naar de ons omringende regio's, waar grotere steden zijn, maar de mobiliteit bemoeilijkt dit. De cliënt geraakt letterlijk niet tot bij het aanbod.
- Bij verschillende zorgverleners is er een patiëntenstop en/of kan men geen afspraak maken.
- Er is slechts 1 lokaal dienstencentrum en een tekort aan dagopvang. Een erkenning aanvragen is echter een lange, complexe en onzekere procedure en verschillende organisaties kunnen niet tegelijk een aanvraag doen.
- Stroeve regelgeving kan ook een belemmering zijn voor de inzet van zelfstandige zorgverleners, bv. een buitenlands diploma dat hier niet erkend wordt en waardoor men zijn beroep hier niet mag uitoefenen.

Om positief af te ronden staan we graag even stil bij het belang van preventie. Dankzij preventie kan men zowel fysieke als psychische problemen voorkomen of vroegtijdig aanpakken, waardoor de nood aan zorg of hulp daalt en men het aanbod kan vrijwaren voor wie het echt nodig heeft. Het is dus belangrijk om voldoende (aandacht) in preventie te investeren.